

THEOSOFIA

Theosofische Vereniging in Nederland

Jaargang 124 - nummer 2 - juni 2023

In dit nummer o.a.:

- **Discipline en vrijheid**
- **Islam: een introductie**
- **Interview: Parcival van Gessel**
- **Franz Hartmann**

Vrijheid van denken

The Theosophical Society (Adyar) heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van, zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven.

Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden.

Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar worden gemaakt of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren.

Meningen of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van The Theosophical Society (Adyar) ernstig om deze fundamentele principes van de vereniging te verdedigen, te handhaven en ernaar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

THEOSOFIA

Jaargang 124 • nr. 2 - juni 2023
Driemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland

Inhoud

Redactie
Marianne Plokker (hoofdred)
Saskia Campert
Wim Leys

Theosofische Vereniging
in Nederland
Tolstraat 154
1074 VM Amsterdam
www.theosofie.nl

Abonnementen
Nederland - € 27,-
België - € 30,-

Daarbuiten worden
extra verzendkosten in
rekening gebracht.
Administratiekosten
bij herinnering € 5,-.
Losse nummers € 7,50
excl. verzendkosten.

Opmaak en druk:
Bizzprint Amersfoort

© 2023

E-mail redactie:
theosofia@theosofie.nl
U kunt het tijdschrift
Theosofia vinden op:
www.theosofie.nl/tijdschrift-t/

<i>Editorial</i>	
Saskia Campert	52
<i>Discipline en vrijheid</i>	
Tim Boyd	55
<i>Even voorstellen</i>	
Pauline van Tol	60
<i>Islam: een introductie</i>	
Saskia Campert	61
<i>Interview</i>	
Parcival van Gessel	68
<i>Activiteitenagenda</i>	71
<i>Franz Hartmann:</i> <i>Een pionier van de theosofische beweging</i>	
Susanne Hoepfl-Wellenhofer	72
<i>H.P. Blavatsky: De sfinx van de negentiende eeuw</i>	
Franz Hartman	79
<i>Overpeinzing</i>	
Peter le Poole	93
<i>Adressen Theosofische Vereniging</i>	94

De Theosofische Vereniging in Nederland is niet
verantwoordelijk voor enigerlei mening in dit tijdschrift
tot uiting gebracht, tenzij vervat in een officieel document.

Voor dit tijdschrift wordt FSC
gecertificeerd papier gebruikt.

Als alles via de planning verloopt, valt deze Theosofia op of rond 21 juni in uw brievenbus. Een gedenkwaardige dag, want dan vieren we op het noordelijk halfrond het Zomersolstitium, oftewel de langste dag van het jaar (ruim zestien uur). Op die dag bereikt de zon zijn hoogste punt, namelijk 61 graden (hier staat hij nooit 90 graden boven ons hoofd). De Verenigde Naties hebben in 2015 de 21e juni uitgeroepen tot jaarlijkse Wereld Yoga Dag op voorstel van Narendra Modi (minister-president van India), terwijl Frankrijk op die dag het jaarlijkse Fête de la Musique viert. Kortom, voldoende reden tot vreugde.

Meer redenen tot vreugde

Terwijl ik dit schrijf word ik overweldigd door de natuur in mijn omgeving. Overal komt het groen met schrikbarende kracht omhoog, de vogels zingen vanaf de vroege ochtend, de eerste bijen, hommels en wespen laten zich zien en de wilde konijnen rennen in het rond. Op de Zeeuwse schorren en slikken wandelen (bij eb) groepen strandlopers, meerkoeten en plevieren. De sombere berichten over de natuur lijken hier vooralsnog gelogenstraft.

In Naarden krijgt de tuin extra allure nu de tuingroep van het Internationaal Theosofisch Centrum (ITC) op het voormalige tennisveld een labyrint creëert in navolging van het Kretenzische labyrint in Olcott Gardens van de Theosophical Society in America in Wheaton. Volgens de aankondiging zal het patroon van *het klassieke ITC-labyrint lijken op de hersenen en het lopen in dit labyrint zal een dans met de kracht van het universum zijn*. U houdt van ons een artikel van John Algeo over de waarde van labyrinten tegoed na de voltooiing van het ITC-labyrint.

In de adressenlijst van Theosofia ziet de opmerkelijke lezer twee jonge centra, namelijk in Haarlem en Tilburg. Het is mooi dat steeds weer nieuwe initiatieven ontstaan om theosofie te verbreiden. Het is nog te vroeg om de beide voortrekkers Georges van den Boorn en Miranda Göerts te vragen voor een interview, maar hopelijk maakt u in komende nummers kennis met hen.

De redactie prijst zich gelukkig met de komst van een nieuwe medewerkster in de persoon van Pauline van Tol. De secretarissen van loges en centra zijn al door haar benaderd, want zij is belast met het bijhouden van de Activiteitenagenda. In dit nummer stelt Pauline zich aan de lezers voor. We vertrouwen op een positieve samenwerking.

Broederschap versus polarisatie

Misschien ligt het aan mij, maar ik heb het idee dat onze maatschappij steeds meer polariseert. We zien een verharding van standpunten tussen wereldmachten, politieke partijen, bevolkingsgroepen en religies. Daarom was mijn recente gesprek met Sabine van Osta (voorzitter van de Theosofische Vereniging in België) ter gelegenheid van

haar verkiezing tot voorzitter van de European Federation of the Theosophical Society (EFTS) zo'n verademing. Positief samenwerken binnen Europa is blijkbaar mogelijk, en dat al honderdtwintig jaar! Voor Sabine is het een mooie uitdaging om het stokje over te nemen van Trân-Thi-Kim-Diêu, die het voorzitterschap sinds 1995 bekleedde. In het septembernummer van Theosofia wordt de EFTS in het zonnetje gezet en wordt de boeiende geschiedenis belicht.

Gelukkig zijn er mensen die niet meewerken aan de huidige polarisatie. Dit bewijst het interview dat Arend Heijbroek had met theosoof Parcival van Gessel. Een man die in zijn werkend leven als o.a. wijkagent en rechercheur in Amsterdam goede contacten onderhield met de mensen in de buurt en de daar aanwezige joodse en moslimorganisaties. Later in zijn leven overbrugt hij de ogenschijnlijke tegenstelling tussen politiemans en priester bij de Vrij Katholieke Kerk. Recentelijk is hij tot bisschop gewijd. Het is niet verwonderlijk dat hij zich volledig inzet voor verbroedering en samenwerking. Zijn levensverhaal kan voor ons allemaal een inspiratie zijn.

De inleiding over Islam in dit nummer vraagt aandacht voor de overeenkomsten tussen islam en christendom. In de media worden de geschilpunten vaak uitgebreid beschreven waardoor een angstig beeld van 'de ander' ontstaat. Laten we niet vergeten dat beide religies veel gemeen hebben. Jodendom, christendom en islam worden algemeen gezien als de drie belangrijkste monotheïstische religies. Dit zou toch een basis van wederzijds vertrouwen moeten vormen.

Franz Hartmann

In dit nummer wordt ruim aandacht besteed aan Franz Hartmann. Van Helena P. Blavatsky (HPB) hebben de meesten van ons ongetwijfeld een eigen beeld. Veel feiten kennen we, maar het beeld dat we van haar hebben zal per persoon verschillen. Daarom is het boeiend om HPB eens te bezien door de ogen van één van haar naaste medewerkers Franz Hartmann. De vergelijking tussen Hartmann en Steiner wordt vaak gemaakt. Beiden werden sterk beïnvloed door HPB, maar bewandelden toch ook een eigen pad. Susanne Hoepfl-Wellenhofer schetst een beeld van de mens Hartmann, dat velen waarschijnlijk nog niet kenden.

Tot slot een vraag aan de lezers

Onze taal verandert voortdurend, zowel spontaan als door politieke aansturing. Onder invloed van het Engels wordt tutoyeren de nieuwe norm. Daarnaast komt steeds meer aandacht voor genderneutraal taalgebruik. Al in 2008 heeft het Europees Parlement meertalige richtsnoeren voor genderneutraal taalgebruik vastgesteld. Inmiddels kennen alle Europese landen richtlijnen voor genderneutrale en inclusieve taal. Ook beroepsorganisaties, universiteiten, nieuwsagentschappen en uitgevers hebben richtsnoeren vastgesteld. De redactie is benieuwd naar de mening van met name onze jongere lezers. Wordt het tijd om onze terminologie en het gebruik van *u* of *jij* onder de loep te nemen om te voorkomen dat ons taalgebruik straks door jongeren als verouderd wordt gezien?

Graag uw/jouw mening via ons mailadres theosofia@theosofie.nl.

Veel leesplezier gewenst met dit zomernummer van Theosofia.

Theosofische boekhandel Adyar

Tolstraat 154 - 1074 VM Amsterdam - Telefoon: 020 676 56 72

E-mail: books@theosofie.nl - Website: www.theosofie.nl

Open: woensdag t/m zaterdag van 13:00 - 17:00 uur

Marcus Aurelius Antoninus (121 - 180)

Overpeinzingen

Ankh-Hermes, Deventer. 8e druk 2017 - 200 pagina's gebonden, ISBN: 9789020208726 – Prijs € 17,50

Marcus Aurelius, Romeins keizer van 161 tot 180, wordt beschouwd als de laatste grote vertegenwoordiger van Stoa, een filosofische stroming in de klassieke oudheid. Tijdens zijn veldtochten hield hij een filosofisch dagboek bij. Deze persoonlijke aantekeningen laten hem zien als een van de nobelste figuren uit de klassieke oudheid. Marcus Aurelius' stoïcisme is vooral een praktische levensfilosofie. 'Overpeinzingen' bevat een gevarieerde collectie fascinerende spirituele ontboezemingen en overdenkingen, die ook heel inspirerend kunnen zijn voor de mens die in de 21e eeuw op zoek is naar zingeving en verlichting. Tijdloze wijsheid.

Miriam van Reijen

Stoïcijnse levenskunst – evenveel geluk als wijsheid

ISVW Uitgevers, Leusden. 4e druk 2016 - 167 pagina's paperback, ISBN: 9789491693830 - Prijs € 17,50

Mensen lijden emotioneel niet door andere mensen of door de dingen die hen overkomen, maar door hun eigen gedachten daarover. Het zijn irrationele gedachten, die negatieve emoties als irritatie, angst, teleurstelling, jaloezie en schuldgevoel veroorzaken. Wie hiermee korte metten wil maken kan terecht bij de Stoïcijnse Levenskunst van Epictetus, Epicurus, Sartre, Seneca en Spinoza. Daarbij hoort ook het keuzes maken zonder nodeloze onzekerheid en gepieker vooraf en zonder zinloze spijt- en schuld-gevoelens achteraf. Miriam van Reijen legt uit hoe het mogelijk is om te leven zonder emoties als irritatie, schuldgevoel en teleurstelling.

Massimo Pigliucci

Hoe word je een Stoïcijn?

Oude Filosofie voor het Moderne Leven

Uitgeverij Ten Have, Utrecht. 4e druk 2017 - 239 pagina's Paperback, ISBN: 9789025905675 - Prijs € 22,95

Toen Massimo Pigliucci de vijftig naderde, werd hij overvallen door grote levensvragen en het besef van zijn eigen sterfelijkheid. Dat stimuleerde hem zich te verdiepen in de praktische filosofie van de stoïcijnen, die uitstekend lijkt te passen bij seculiere Westerlingen. Ze leert je te concentreren op datgene wat binnen je macht ligt en een zekere gelijkmoedigheid te bereiken. In zijn boek combineert Pigliucci een glasheldere uitleg van deze tijdloze filosofie met persoonlijke voorbeelden. Ook formuleert hij twaalf leefregels voor de 'moderne stoïcijn'.

Discipline en vrijheid

Tim Boyd

Tim Boyd is de International President van de Theosophical Society (Adyar).

Dit artikel verscheen in *The Theosophist* Vol. 143 10 juli 2022, onder de titel *Practice and Freedom*.

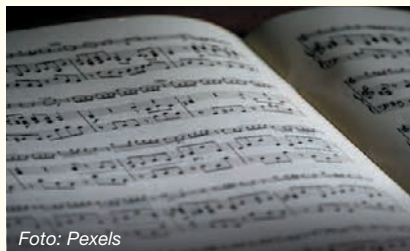
Ik zou twee begrippen willen overdenken die centraal staan in het leven van iedereen wiens focus gericht is op ontplooiing. De twee ideeën verschillen in veel opzichten van elkaar, maar zijn sterk met elkaar verbonden. Het zijn de begrippen spirituele discipline en vrijheid.

Die mensen die blijk hebben gegeven van een zekere mate van vrijheidservaring, hebben grote moeite om de aard van die ervaring te beschrijven.

Wat is vrijheid? Alles wat we lezen of horen voldoet niet aan de duidelijke definitie die ons denken vereist. Niet in staat om te zeggen wat vrijheid is, spreken de grote, innerlijk vrije mensen gewoonlijk in termen van wat vrijheid *niet* is. Dat kunnen we iets beter begrijpen. H.P. Blavatsky (HPB) spreekt over het spirituele pad als 'een steile en doornige weg die naar het centrum van het universum leidt'. Maar wat wordt bedoeld met 'het centrum van het universum'? J. Krishnamurti beschrijft waarheid als 'een land zonder paden'. Hij zegt niet wat het is, maar wat het *niet* is. Het is geen plaats waar uitgesleten paden zijn die de afmetingen en contouren ervan kunnen beschrijven.

Wat Boeddha, Jezus, Ramana Maharshi, ieder die als verlicht en vrij wordt beschouwd, diepgaand beschrijven, is oefening, de discipline van oefenen. Ze hebben allemaal het grootste deel van hun leven besteed aan het aanleren van manieren om de obstakels die onze ervaring van echte vrijheid in de weg staan, uit de weg te ruimen. Ook al hadden ze zelf deze oefeningen niet nodig, ze gaven het voorbeeld. Levenslange oefening vereist discipline, maar heeft het potentieel om te leiden tot de staat die voor hen normaal was.

Dus wat is oefening? Oefening is elke handeling of activiteit die we regelmatig doen om een vaardigheid te ontwikkelen, meestal volgens een bepaald systeem of een stel regels. Bijvoorbeeld muziek of sport. Iemand die een muziekinstrument bespeelt, wordt niet met de vaardigheid om dat instrument te bespelen geboren. Men maakt zich vertrouwd met

de methoden om geluid te maken. Men leert de notatie: hoe worden die klanken weergegeven. Er zit een fysiek aspect aan, de nodige lichamelijke conditie om het te kunnen doen en het goed te doen. Niemand weet bij zijn geboorte dat stippen op een stuk papier noten, specifieke klanken en ritmes aangeven. Gedisciplineerd worden dag na dag het lichaam, het oog en de geest getraind voordat de vaardigheid natuurlijk en zonder denken verloopt. Hetzelfde geldt voor sporttraining.

Het resultaat is dat iemand kan handelen zonder de afleiding van het denken. Men ervaart een gevoel van gemak te midden van sportwedstrijden of de verschillende klanken en ritmes van orkestmuziek. Dat is de ervaring van de bekwame muzikant of atleet. Maar er is iets buiten vaardigheid dat kan voortkomen uit intensieve oefening. Af en toe komt er een moment waarop er naast de ontwikkelde vaardigheid een intense betrokkenheid is bij het muziekstuk of het sportevenement, waarbij men in een andere staat van zijn komt.

Foto: Pexels

Er heeft zich een tak van de psychologie ontwikkeld rond de studie van deze toestand die beschreven wordt als 'flow': wanneer het individu een ruimte betreedt waar zijn of haar normale grenzen vervagen. Het is niet langer een kwestie van aandacht voor notaties op een pagina of beweging op een basketbalveld. Mensen die zo'n ervaring beschrijven zeggen dat het voelde alsof hun beweging door iets anders werd gestuurd.

Vaak wordt het beschreven alsof ze in een stroom zitten; het is deze uitgestrekte rivier die de muziek of hun aandeel in een sportevenement beweegt. Degenen die zo'n ervaring van 'stromen' hebben gehad, associëren het woord 'vrij' direct met de ervaring van buiten lang geaccepteerde persoonlijke grenzen te treden. Oefening en intense betrokkenheid versnellen zo'n moment.

Onze eerste ontmoeting met een spiritueel pad zet ons er meestal toe aan om te studeren, om onszelf regelmatig bloot te stellen aan zaken die de geest verheffen. Annie Besant was vermaard om het gezegde: 'Als we één minuut lezen, zouden we er twee moeten nadenken'. Ook in een vroeg stadium van het ontwikkelen van een oefening worden we gewezen op de waarde van meditatie; dat we om te mediteren eerst moeten leren hoe we het lichaam kunnen ontspannen, zodat het de meditatie niet verstoort. We leren het denken te concentreren zodat het niet wordt afgeleid door de wisselende emoties en gedachten die voortdurend passeren. En we leren een toestand van stilte binnen te gaan waarin stadia van stilte verdiept kunnen worden tot de uiteindelijke mogelijkheid van echte stilte.

Zuivering is een onderdeel, misschien zelfs de wortel, van deze dagelijkse praktijk. We worden geadviseerd om ons te onthouden van voedsel of gedragingen die anderen schade berokkenen. Het idee is dat we in onze persoonlijke relaties energie opnemen en anderen blootstellen aan energieën. Ook die mogen niet schadelijk zijn. Dan is er dienstbaarheid die ook deel uitmaakt van de oefening. Door regelmatig te oefenen ontwikkelen we een bepaalde vaardigheid om het denken tot rust te brengen, de opwelling van een medelevende impuls te herkennen en deze uit te drukken door allerlei soorten dienstbetoon. Met deze basis van oefening doet zich de mogelijkheid voor om het rijk van echte vrijheid te betreden.

Onze focus lag op de oefening, maar deze oefening is op iets anders gericht. Dus wat is vrijheid? Als we eerlijk zijn, kunnen we het niet beter omschrijven dan Jezus, Boeddha of Ramana Maharshi. Wat we wel kunnen zeggen is dat er dingen zijn die vrijheid kenmerken. Als we ons in een vroeg stadium bevinden, is er het 'vrij zijn van' bepaalde dingen. Vaak blijven we daar steken en komen we niet verder.

Bijvoorbeeld: als iemand zich richt op het cultiveren van innerlijke leven, is er het vrij zijn van de dwingende aanwezigheid van lichaam en zintuigen. Door oefening kunnen hun eisen worden gestild. Er is een vrij zijn van gedachten en van het denkproces dat ons als een vis aan de haak houdt en ons meesleurt in welke richting het ook kiest. Dat is een 'vrij zijn van' dat uit deze oprechte beoefening kan voortkomen.

Er is vrij zijn van voorkeuren, inclusief persoonlijke, familie- en culturele voorkeuren. We zwemmen in een oceaan van voorkeuren, zozeer zelfs dat we niet weten dat we hen leven, spreken en elk moment tonen.

Een voorbeeld. Ik kom uit de Verenigde Staten. Zoals we weten lopen in de VS vrouwen en mannen vaak rond in spijkerbroek, T-shirt en dergelijke. In India vertoont men zich cultureel bepaald anders, vooral vrouwen. De VS heeft een cultureel bepaalde kleding en India heeft eigen kleding. De VS heeft zijn waarden die nationaal en regionaal zijn. India, elk land, elke familie, heeft voorkeuren die we internaliseren.

Dan is er het vrij zijn van het controlerende zelf. Dit overweldigende kerngevoel van een bepaalde identiteit en realiteit – het ego – doet zich voor onder het mom van zelfbeheersing. Dat is niets minder dan een controlerend zelf dat de mogelijkheid van een ervaring van echte vrijheid verstoort. Dat is duidelijk geen vrijheid. De kleding bepaalt de vrijheid. In deze verhouding oefening/vrijheid zitten diepgaande paradoxen. Oefening omvat herhaling, discipline, controle en beperkingen. Dat deze beperkingen tot vrijheid kunnen leiden, is in veel opzichten contra-intuïtief. Maar het idee 'gewoonte overwint gewoonte' is geworteld in dit concept van oefening. Het kost enorm veel moeite om moeiteloos te worden.

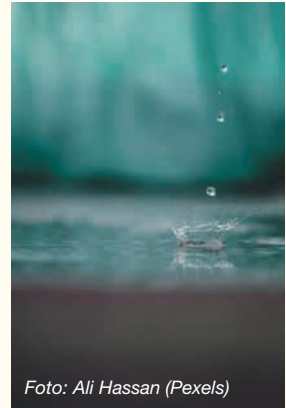
Omdat we vrijheid niet kunnen definiëren, kunnen sommige analogieën ons helpen om het te *voelen*. Het kan een ervaring zijn als van de regendruppel die in een watermassa valt, in een rivier, een meer, een oceaan. De afzonderlijke druppel die op de een of andere manier versmelt met een oneindig iets van dezelfde essentie; de zeepbel die het kind in de lucht blaast, die barst en bevrijdt wat er blijkbaar in zat en begrensd was. Ten slotte een voorbeeld waar we naar kunnen streven, dat dicht bij onze eigen ervaring komt, dat van een hart verteerd, ontstoken door liefde voor een ander - een persoon, een doel of een partner. Een hart dat verteerd wordt door

liefde is het hart dat vrij is. Het is het teken dat een persoon vrij is.

In *Aan de Voeten van de Meester* is een kort gedicht opgenomen. Het spreekt over deze beweging van oefening naar paraatheid, naar vrijheid:

*Wachtend op het woord van de Meester,
Uitzierend naar het verborgen licht;
Luisterend om zijn bevelen op te vangen
In het heetst van de strijd;*

*Zijn kleinste teken zierend
Over de hoofden van het gewoel;
Zijn zwakste fluistering horend
Boven het luidste aardse gezang.*

Dit suggestieve gedicht past diepgaand bij de context van onze overweging. Waar hebben we het over als we naar oefening kijken? Wachtend om het woord te horen, onszelf voorbereidend om te kunnen wachten, aanwezig zijn, kijken, dat is het proces van oefenen. Wij bereiden ons voor. En wat doen we in dat proces? In de beeldtaal van het gedicht zoeken we naar iets dat verborgen is, een verborgen licht. We luisteren ook naar het geluid, naar de stroom van 'geluid' die ons naar een ander niveau kan brengen om ons te verbinden met die Meester waarover wordt gesproken, of dat nu een persoon of de centrale kern van ons wezen is.

Wij kijken, wij luisteren. Naarmate we vaardiger worden in ons kijken, komt er een moment waarop we zien. '*Zijn kleinste teken zien*' - door de oefening en inspanning van het stil worden, zien we, horen we uiteindelijk boven '*het luidste aardse gezang*' uit. Dus we zien en we horen. Op zichzelf is dit geen vrijheid. Dat is het moment waarop de mogelijkheid daar is dat de ervaring van vrijheid zich via ons kenbaar kan maken.

Laten we als laatste analogie kijken naar een muziekinstrument. Vroeger, voordat fluiten van metaal werden gemaakt, begonnen ze als een riet of een stuk bamboe. Een fluit begon als een van de vele rietstengels die ergens en overal in een moeras groeien. De groei volgde de normale loop van een grasspriet. Het groeide en strekte zich uit naar de zon. Op een gegeven moment wordt echter een bepaald riet geoogst, afgesneden. Vervolgens komt het in de handen van een meester-instrumentmaker die het vormt, snijdt en stemt. De belangrijkste eigenschap van het riet is dat het hol is; het is leeg.

Als het riet de handen van de muziekinstrumenten-maker heeft verlaten, is het klaar. Het is klaar om muziek te maken, maar het geeft geen geluid. Het doel van dat riet, dat nu bewerkt, gevormd en gestemd is, is om bespeeld te worden. Het gebed van dat instrument wordt: 'Speel me, ik ben leeg, ik ben hol. Ik wacht tot de lippen en de adem van de meestermuzikant me beroeren en door me heen blazen.'

Net als dat instrument weet het 'ik' dat het een vorm heeft, beperkingen, kwaliteiten. Maar in de handen van de musicus wordt alles muziek. Door talloze uren, dagen, jaren, levenslange oefening, komt er een punt waarop het kanaal open is en de adem van de geest door ons heen kan stromen. We hoeven niets te weten over de muziek die wordt gespeeld, we hebben er zeker geen controle over, maar we horen, en dan zijn we gezegend, en iedereen die oren heeft om te horen, is ook gezegend.

Vertaling Marianne Plokker

Elk hemellichaam, eigenlijk elk atoom, produceert een bepaald geluid door zijn beweging, zijn ritme of trilling. Al deze geluiden en trillingen vormen een universele harmonie waarin elk element, met zijn eigen functie en karakter, bijdraagt aan het geheel.

Pythagoras

Foto: Lucas Pezeta (Pexels)

Even voorstellen...

Pauline van Tol

Ik ben Pauline van Tol, officieel lid van de TVN sinds 2019. Echter, ik ben al bekend met theosofie sinds mijn studententijd, toen ik nog psychologie studeerde in Utrecht. Ik kwam in aanraking met theosofie via posters van lezingen die hingen aan de universiteitsmuren op de sociale faculteit. Nieuwsgierig als ik was naar thema's als 'karma' en 'reïncarnatie' ben ik in de avonduren, na mijn colleges, lezingen gaan bijwonen aan de Oudegracht. Allereerst bij het Theosofisch Genootschap.

De dingen die ik hier hoorde waren nieuw voor mij en gingen veel dieper dan de boeken die ik tot dusverre had gelezen over deze thema's. Bovendien bracht theosofie voor mij verschillende filosofieën en religies met elkaar in verbinding. Op de universiteit had ik extra vakken gevolgd in verschillende wereldreligies, waaronder hindoeïsme en boeddhisme, maar het inzicht dat er een universele wijsheid aan ten grondslag ligt maakte mij nieuwsgierig.

Mijn verlangen meer over deze universele wijsheid te leren bracht mij ertoe mijn zoektocht nog meer actief vorm te geven en de verschillende weerkaatsingen van dit universele licht te onderzoeken. Op mijn zoektocht ben ik in aanraking gekomen met onder meer bahai's, soefi's, kabbalisten en rozenkruisers, die mij elk een weerspiegeling van dit ene licht hebben laten zien.

Na enkele omzwervingen werd ik toch weer getrokken door theosofie en kwam ik in aanraking met de Theosofische Vereniging. Eerst bij de Loge in Arnhem, later bij die van Nijmegen. Hier raakte ik uiteindelijk betrokken bij een leesgroep. Vorig jaar heb ik een hiervan voor het eerst zelf mogen begeleiden en hebben we commentaren behandeld op de werken van Mabel Collins en Blavatsky.

Ik ben ook betrokken geweest bij de heroprichting van de World Federation of Young Theosophists. Dit jaar vindt opnieuw een jongerenconferentie plaats in Naarden, welke naar verwachting nog meer jonge theosofen van over de hele wereld in verbinding met elkaar zal brengen dan vorig jaar. Een bijzondere gebeurtenis.

Tot slot ben ik dit jaar gevraagd mee te werken aan het samenstellen van Theosofia, in het bijzonder de activiteitenkalender. Dit vormt een mooie nieuwe uitdaging voor mij, niet alleen om meer bij het praktisch werk van de TVN betrokken te raken, maar ook om de mensen die hier deel van uit maken beter te leren kennen. Ik hoop hierin een waardige opvolger te zijn van Theo en een klein steentje te mogen bijdragen aan het meer onder de aandacht brengen van Theosofie in al zijn weerkaatsingen van het Ene.

Islam, een introductieel *Saskia Campert*

Saskia Campert is juriste, gespecialiseerd in het personen- en familierecht van hindoes en moslims. Als langjarige theosofiestudente richtte zij in 2016 TVN Centrum Zeeland op. Zij maakt deel uit van de redactie van Theosofia.

Geheel in overeenstemming met de tweede doelstelling van de Theosophical Society verdiep ik mij al jaren in de islam (letterlijke betekenis: overgave aan de goddelijke wil). Wie met een open blik kijkt, ontdekt al snel dat islam kan worden gezien als het jongere broertje van jodendom en christendom. Zo wordt in de Koran op veel plaatsen verwezen naar Ibrahim (Abraham), Moussa (Mozes), Maryam (Maria) en Isa (Jezus). In soera 41 (43) wordt gezegd: 'Niet wordt er tot u iets anders gezegd, dan wat reeds gezegd is tot de boodschappers vóór uw tijd.' Iets geheel nieuws brengen was, blijkens de Koran, oorspronkelijk niet de bedoeling van Mohammed. Wat hij verkondigde was niets anders dan 'de ware' godsdienst die vóór hem al door Mozes aan de joden en Jezus aan de christenen was geopenbaard. Deze beide godsdiensten waren in zijn tijd in Arabië min of meer bekend. Mohammed was ervan overtuigd dat hij de opdracht had om de oorspronkelijke ware godsdienst, die misvormd en gedegeneerd was, nieuw leven in te blazen.

Mohammed's jeugd in Mekka

De jonge Mohammed (570-632) is al vroeg wees en wordt door familieleden opgevoed. Er zijn bronnen die vermelden dat zijn familie afstamt van Ismail (zoon van Abraham en Hagar; zie Genesis 16), maar dit wordt niet overal bevestigd. Zijn jeugd is (ook financieel gezien) niet gemakkelijk, maar hij verwerft een baan bij een handelsfirma. De eigenaresse Chadiedja, een veertigjarige weduwe, waardeert de serieuze jonge man bijzonder met als gevolg dat zij en de vijftienjarige jongere Mohammed trouwen. Zij krijgen vier dochters. Het huwelijk betekent dat Mohammed bevrijd is van financiële zorgen en zich meer kan wijden aan spirituele zaken. Zijn vrouw steunt hem daarin en wordt één van zijn eerste vier bekeerlingen.

De goddelijke openbaring

Regelmatig trekt Mohammed zich terug in de bergen, vaak in de grot van Hira, om te mediteren. Op een dag in het jaar 610 verschijnt een engel (Djibril of Gabriël) die hem een opdracht geeft. Hij wil niet en strubbelt tegen, maar de engel

is onvermurwbaar en dwingt hem de boodschap van God/Allah voor te dragen (te reciteren) aan de mensheid. Mohammed schijnt over dit voorval het volgende gezegd te hebben:

De engel kwam bij mij en zei 'Draag voor'. Ik zei 'Ik ben geen voordrager'. Toen greep hij mij en drukte mij de keel zo toe, dat ik het benauwd kreeg. Hij liet me los en zei 'Draag voor'. Ik zei 'Ik ben geen voordrager.' Toen greep hij mij en drukte mij de keel voor de tweede maal zo toe, dat ik het benauwd kreeg. Toen liet hij mij los en zei 'Draag voor in de naam van je Heer die heeft geschapen. Geschapen heeft hij de mens uit een bloedklomp. Draag voor! Jouw Heer is de edelmoedigste.

In soera 96 lezen we een verkorte versie van dit gebeuren: *Draag voor in de naam van uw Heer, die geschapen heeft, geschapen heeft de mens van een bloedklomp. Draag voor!*

Schoorvoetend legt Mohammed zich neer bij de eis van de engel en gaat aan de slag met zijn goddelijke opdracht. De boodschappen die hij - vaak via visioenen - van God krijgt, zijn bijeengebracht in de Koran (letterlijk Voorlezing). Hierdoor begrijpen we dat moslims die een Koranvers aanhalen, beginnen met de woorden 'God heeft gezegd...'. Ze zeggen niet 'Mohammed heeft gezegd...' want de Koran is niet door Mohammed geschreven maar door God aan hem medegedeeld. De Koran is dus niet een gewoon boek, maar het woord van God.

Mohammed's strijd

Wie vernieuwingen wil doorvoeren - met name op het terrein van religie - krijgt tegenstand. Dat is duidelijk. Het gaat te ver om alle details van Mohammed's strijd hier te bespreken, dus volsta ik met een korte samenvatting. Hij start zijn prediking in Mekka, maar wordt daar dusdanig tegengewerkt dat hij in 622, na het overlijden van Chadiedja (619), met zijn aanhang van zo'n zeventig mensen vertrekt naar Medina, waar hij hoopt op een vriendelijker ontvangst. De overgang van Mekka naar Medina wordt aangeduid als de Hidjra en vormt de start van de islamitische jaartelling. De Hidjra scheidt de Koran-openbaringen in twee perioden: de Mekka- en de Medina-periode.

De Ka'aba

In Medina bouwt Mohammed verder aan zijn opdracht en verzamelt hij een grote groep aanhangers, ondanks de tegenstand van daar wonende joodse, christelijke en andere stammen. In 630 keert hij met zijn aanhang (er wordt gesproken van 30.000 gelovigen) terug naar Mekka, waar hij zijn tegenstanders verslaat. De Ka'aba, een eeuwenoud heiligdom waar tot die tijd allerlei religies gebruik van maken, wordt het exclusieve religieuze centrum

van de islam. Vanuit Mekka zal de islam zich verspreiden over grote delen van de wereld. Recente tellingen geven aan dat van de circa acht miljard aardbewoners, twee miljard mensen zich christen en twee miljard zich moslim noemt. De snelle groei van de islam is wellicht mede te verklaren door het feit dat toetreding eenvoudig is. Voor wie niet geboren is uit moslim ouders (dan ben je automatische moslim), volstaat het uitspreken van de sjahada (geloofsbelijdenis) "Ik getuig dat er geen

andere god is dan Allah en dat Mohammed zijn boodschapper is”. Shi’ieten voegen er vaak aan toe “en Ali is de vriend van Allah”. Het verlaten van de wereld van islam (rida) is moeilijk en in sommige delen van de wereld vrijwel onmogelijk.

Na de dood van Mohammed

Mohammed heeft zijn opvolging niet zelf geregeld. Zoals te verwachten leidt dit bij zijn dood tot heftige controversen tussen de gelovigen. Het grootste deel schaart zich achter Aboe Bakr, zijn goede vriend, schoonvader en vertrouweling van het eerste uur. Een ander deel prefereert Ali, de echtgenoot van Mohammed’s jongste dochter Fatima, omdat aan erfopvolging de voorkeur wordt geven. Deze onenigheid leidt tot het ontstaan van twee hoofdstromingen: de soenniten (Aboe Bakr), veruit de grootste groep en de shi’ieten (Ali), die we nu vooral in Iran en in mindere mate in Syrië en Libanon treffen.

De verbreiding van de islam neemt onder leiding van Aboe Bakr en zijn opvolgers geweldige proporties aan, waarbij binnen enkele eeuwen geheel Noord-Afrika en Spanje worden bekeerd. In een lange reeks oorlogen en veldslagen staan vaak christelijke kruisvaarders en islamitische strijders tegenover elkaar. Zonder op de details in te gaan, mogen we aannemen dat beide partijen een betere wereld voor ogen hebben. De zendingsdrang van de christenen om mensen te ‘redden’ is ons bekend. Bij moslims leeft een vergelijkbaar idee. Het begrip ‘daar al-islam’ (de wereld van islam) staat bij hen tegenover ‘daar al-harb’ (de wereld van ellende en oorlog). De wereld van islam bestaat uit landen waar de regels en instellingen van de islam gelden en waar dus orde, vrede en geluk heersen. Het is de plicht van gelovigen om in landen die daar nog buiten vallen ook orde, vrede en geluk te brengen door invoering van de islam.

De Koran, Hadith en Soennah

Zoals Jezus voor christenen het ‘vles geworden’ woord van God is, zo is de Koran het ‘papier geworden’ woord van God. Bij de dood van Mohammed bestaat nog geen alomvattend boekwerk. Veel openbaringen worden in mondelinge vorm bewaard en worden door ‘Koranvoordragers’ gereciteerd. Pas geleidelijk worden

de teksten op schrift gesteld. Enkele bronnen melden dat Mohammed kort voor zijn dood de redactie van de Koran op zich nam. Hoe dan ook, het moge duidelijk zijn dat het na de dood van Mohammed niet eenvoudig is geweest een versie samen te stellen die iedereen bevredigde.

De Koran die wij nu kennen bestaat uit 114 hoofdstukken (soera’s), die weer zijn onderverdeeld in verzen (āya’s). De langste soera heeft 286 verzen, de kortste 3. De soera’s zijn ruwweg naar hun lengte gerangschikt, dus zonder rekening te houden met de datum van de profetie. Hierdoor staan de openbaringen uit de Mekka- en Medina-periode kriskras door elkaar. Iedere soera heeft een titel, meestal ontleend aan een woord in het begin van de soera of aan een kenmerkend onderwerp dat in de soera wordt behandeld. Algemeen is aanvaard dat de 96ste soera de eerste boodschap van God was.

Naast de Koran spelen de Hadith en Soennah een belangrijke rol. Het zijn opsommingen van allerlei overleveringen over wat de Profeet heeft gezegd en gedaan, verzameld door mensen die in zijn nabijheid leefden. Hier gaat het vooral om praktische zaken in het dagelijks leven, zoals geschillen tussen echtgenoten, erfkwesties en andere juridische vraagstukken. Het zal duidelijk zijn dat deze minder gezag hebben dan de Koran. Op de Koran, de Hadith en de Soenna zijn talrijke commentaren verschenen.

Omdat de profetieën uit de Koran niet altijd duidelijk zijn over de door God gegeven leefregels waaraan gelovigen zich moeten houden (de sjari'a of goddelijke wetten), kan de Koran niet worden beschouwd als een wetboek in de betekenis die wij westerlingen daaraan geven. Het aantal Koranverzen dat van belang is voor de sjari'a is vrij klein, maar al tijdens het leven van Mohammed en zeker na zijn dood ontstaat een doorwrochte rechtswetenschap (de Fikh) die een nadere uitwerking geeft aan de leefregels uit de Koran. Door verschil in interpretatie zien we dat de voorschriften in de huidige islamitische staten op details verschillen vertonen, maar dit laat onverlet dat de regels van de sjari'a door gelovige moslims worden gezien als Goddelijke geboden. Dit is een duidelijk verschil met de westerse opvatting waarin wetten worden gezien als door mensen c.q. politici gemaakte voorschriften.

Orde, vrede en geluk

Iedere religie of levensbeschouwelijke organisatie zegt zich in te zetten om orde, vrede en geluk onder de mensen te brengen. Wie wat dieper graaft, ziet veel overeenkomsten. De Bhagavad Gita geeft in hoofdstuk 13.6 twintig aansporingen, de Boeddha geeft zijn Edele achtvoudige Pad en Mozes geeft de tien geboden, later aangevuld door Jezus. In 1890 grijpt mevrouw Blavatsky terug op de oude wijsheid en geeft de leden van haar 'Inner Group' dertien aansporingen, bekend onder de naam De Gulden Treden. De islam kent zijn vijf Zuilen die een goede moslim in acht dient te nemen: de geloofsbelijdenis (sjahada), het gebed vijfmaal daags (salaat), zorg voor minderbedeelden (zakaat), de jaarlijkse vastenperiode (ramadan) en de bedevaart naar Mekka (hadj) minstens eenmaal in je leven.

Als extra aanbeveling geldt zowel voor individuen als voor groepen: de strijd tegen negativiteiten (jihad). Over de invulling van jihad bestaat verschil van inzicht. Veel moslims interpreteren het gebod als een aansporing om de eigen innerlijke negativiteiten (haat, woede, jaloezie, angst, enz.) te bestrijden. Anderen zien de jihad meer als een te voeren strijd tegen de ongelovigen. Het doel daarbij is iedereen een plekje te geven in de 'daar al-islam' waar orde, vrede en geluk heersen.

Het heden is het kind van het verleden

Laten we allereerst in herinnering brengen dat Mohammed zijn leer zag als voortzetting op c.q. vernieuwing van de leer van joden en christenen. In de Koran wordt veelvuldig over Jezus (Isa) gesproken, altijd op respectvolle wijze. Zo vinden we het verhaal van zijn geboorte uit de maagd Maria uitgebreid terug in de soera's

Festival Moros y Cristianos

3 en 19. We zien dan ook dat van oudsher in door moslims bestuurde gebieden christenen en joden (dzimmi's oftewel beschermelingen genoemd) een bevoorrechte positie hadden vergeleken met andere groepen, bijvoorbeeld korting bij het betalen van belastingen. Hierdoor was het mogelijk dat deze religieuze minderheden van oudsher aparte gemeenschappen bleven vormen binnen de islamitische wereld, zoals bijvoorbeeld de Kopten in Egypte en de Armeniërs in het Turkse rijk. Latere politieke ontwikkelingen hebben deze vreedzame co-existentie ernstig verstoord. Recentelijk lijkt de verhouding tussen moslims en de westerse wereld te verslechteren. Daar ligt een aantal oorzaken aan ten grondslag. Allereerst speelt natuurlijk een rol dat het 'jongere broertje' zijn twee oudere broers (joden en christenen) voorbij streeft. Zoals we in ieder gezin zien, is dit een lastig gegeven waar oudere broers altijd moeite mee hebben. Het christendom ziet zijn wereldwijde dominantie wankelen.

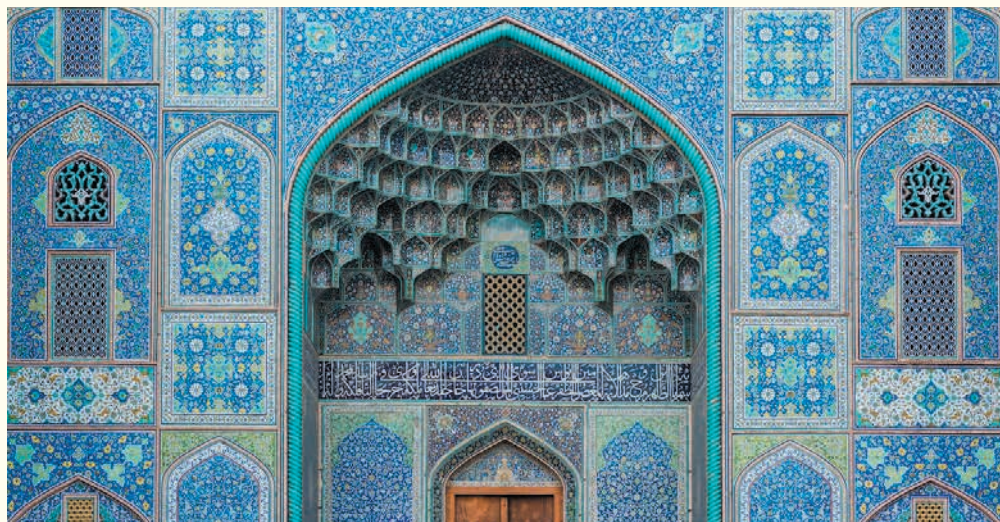
Ten tweede heeft de politiek geen onbelangrijke rol gespeeld. De vroegere expansiedrift van islamitische leiders heeft binnen de christelijke wereld voor angst gezorgd. Ik herinner u aan het beleg van Wenen in 1683. De legers van het Ottomaanse Rijk stonden voor de poorten van Wenen, op dat moment de residentie van de Rooms-Duitse keizer Leopold I. Al eerder leidde de opmars van de Moren in het Rooms katholieke Spanje tot eindeloze gevechten in de 8e tot 15e eeuw. Het jaarlijkse festival eind april 'Moros y Cristianos' herinnert de Spanjaarden tot op de dag van vandaag aan hun herovering op de Moren. In Portugal en de Phillippijnen worden soortgelijke festivals gevierd.

Daarnaast kennen we allemaal de westerse koloniale expansiedrift, zoals het Nederlandse koloniale verleden in o.a. het islamitische Indonesië. Het meer recente verwoestende optreden van de USA en zijn bondgenoten in tal van islamitische landen - over een gebied van Afghanistan tot Libië - getuigt van weinig respect voor de aldaar heersende culturen. Kortom, de politiek heeft er niet toe bijgedragen dat christenen en moslims elkaar onbevungen tegemoet treden.

Een derde oorzaak van wrijving komt voort uit de in westerse landen gebruikelijke scheiding van kerk en staat. Zoals u weet is het Nederlandse staatsbestel niet aan een religie gebonden. Er heerst vrijheid van godsdienst in het privé domein, maar de nationale wetten gelden voor iedereen ongeacht zijn of haar religie. Veel islamitische landen kennen geen scheiding tussen kerk en staat. De overheid volgt de regels van de Koran en Soennah. Het zal duidelijk zijn dat gelovige moslims die in westerse

Literatuur

1. Prof. Dr. J.H. Kramers (vert.) van de *Koran*, Agon BV A'dam 1992
2. Prof.Dr. Maurits S. Berger en J.H. Kaldenhoven, *De Mudawwanah*, Ars Aequi Libri 1989
3. Jacques Waardenburg (red.) *Islam – Norm, ideaal en werkelijkheid*, Unieboek 1987
4. Bijbel in Gewone Taal, Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap, 6^e druk 2021
5. Prof.Mr.Dr. Th.W. Juynboll, *Handleiding der Mohammedaanse wet*, Brill 1930
6. C. Jamnadas, *Principles of Muhammadan Law*, C. Jamnadas & Co. Bombay, 1993
7. Henk Schouten, *De vijf religies van de wereld*, Uitg.Ten Have 2020

TVN-leden die het stoffelijk lichaam hebben afgelegd:

Op 23 maart 2023 is *mevrouw Henriette Becher* uit Haarlem overgegaan.
Zij was 79 jaar en lid sinds 1992.

Op 13 mei 2023 is *de heer F.J.F. de Bruijn* uit Schoondijke overgegaan.
Hij was 77 jaar en lid sinds 2004

Moge onze liefde en dankbaarheid hen begeleiden op hun verdere zielereis.

Interview

Parcival van Gessel

Een van de bijzondere aspecten van de theosofische vereniging is dat ieder lid zo z'n eigen spirituele pad ontwikkelt. Dit levert een gemeenschap op van unieke personen. Het is dan ook een voorrecht om de persoonlijke verhalen van leden te leren kennen. Parcival van Gessel is een goed voorbeeld. Gepensioneerd Amsterdams politiemann, actief in stervensbegeleiding, bisschop in de Vrij Katholieke Kerk (VKK) en lid van het dagelijks bestuur van het ITC. Het gesprek vindt plaats naar aanleiding van zijn consacratie tot bisschop vorig jaar.

Parcival is geboren in een theosofische gezin. Zijn ouders leerden elkaar na de oorlog kennen tijdens een lezing van bisschop van Brakel over Tattva's. In Amsterdam kwam de Arjunaloge bij hen thuis bijeen. Parcival sliep in de kamer ernaast. Als jongetje van vier ging hij stiekem bij de deur van de kamer liggen en luisterde door de kier naar alles wat er besproken werd. De dag daarop werd hij altijd in zijn bed wakker. Vanaf negen- of tienjarige leeftijd mocht hij er bij blijven en nam hij ook deel aan de Tafel Ronde (TR) kampen op het ITC in Naarden. Wat later was er het bos- en tuinwerk, waarbij naast TR leden ook Jong Theosofen (JT) aanwezig waren. In 1969 nam Parcival deel aan een internationaal JT kamp in Saanen, dicht bij de tent waar Krishnamurti sprak. Dat gaf ook de mogelijkheid om met een paar Nederlandse JT leden een lang gesprek met Krishnamurti te hebben. Krishnamurti omschrijft hij als een zoon van God, net zoals Jezus, Boeddha, Mohammed en anderen. Een mooiere start kan je als jonge theosoof niet hebben.

Parcival wilde eigenlijk naar zee, maar zijn vader vond dat geen goed idee, dus het werd de Koninklijke Marechaussee. Na een detachering bij de Amsterdamse politie trad hij daar in 1977 in dienst, onder andere als wijkagent in de Leidse buurt, later bij de recherche. Vanaf 2000 koos hij weer voor de straat en volgde de HBO-opleiding buurtregisseur. Eerst was hij dit in een achterstandswijk en later in Buitenveldert waar hij zich in Joodse sferen mengde. Zijn centrale rol om met een netwerk van maatschappelijke organisaties samenwerking in de wijken te bevorderen was hem op het lijf geschreven. Leuk, de contacten op straat, en die met Joodse en Moslim organisaties waren boeiend en makkelijker vanuit de theosofische achtergrond.

De laatste jaren als politiemann werd Parcival ook geestelijk verzorger in een verpleeghuis in Almere. In 2003 richtte hij de Stichting Lumen voor spirituele stervensbegeleiding op, om zowel mensen te helpen in de overstap, als de

achterblijvers. Medewerkers zijn uitvoerig opgeleid bij het Nederlands Instituut voor Stervensbegeleiding, onder andere vanuit *Het Tibetaanse boek van leven en sterven* van Sogyal Rinpoche. Parcival kan ver meegaan in de bardo omschrijving in het boek. Daarom is het werk van deze stichting ook met name geschikt voor mensen uit het esoterische milieu.

In 1973 sprong de vonk over tussen Parcival en zijn vrouw Mies tijdens een TR kamp. In 1978 gingen ze op St. Michaels House wonen, waar hun dochter Esther werd geboren. Hier hebben ze drie jaar gewoond, en zeker ook gewerkt naast het gezins- en politiewerk. Een van de attractieve aspecten van het ITC is het bezoek van inspirerende mensen, zoals Rukmini Devi, Rohit Mehta, Marijn Brandt, Joy Mills, en Torkom Saradariyan die werken van HPB in het Aramees vertaalde. Ook na de verhuizing naar Almere blijft het ITC een belangrijke rol spelen.

Parcival begon op het ITC als altaardienaar in de kapel van de VKK. Omdat hij als politieman wapendrager was heeft hij lang gearzeld om tot priester gewijd te worden. Die stap maakte hij in 1991 na uitvoerige gesprekken over dit onderwerp. In de jaren daarna vond een splitsing plaats in de VKK, omdat de Nederlandse kerkprovincie had besloten om ook vrouwen te wijden. Uiteindelijk ontstond de behoefte om een derde priester tot bisschop te consacrereren. Na een uitgebreide consultatie met vrienden en een bezinningsperiode werd Parcival in februari 2022 in de kerk in Amsterdam tot bisschop geconsacreerd. Dit was een bijzondere ervaring, met vooraf de twijfel, een Gethsemane-ervaring ('Heer laat deze beker aan mij voorbij gaan'), maar door de aanwezigheid van een biddende vrouwelijke priester kon hij verbinding maken met de Wereldmoeder. Dit leidde tot de uiteindelijke aanvaarding dat dit goed was; 'niet mijn wil geschiede, maar de Uwe'. Hij voelde ook een grote ondersteuning vanuit de gemeente en een steeds groter en meer omvattend wordende liefde. Dit maakt meer bewustwording, betrokkenheid en inzicht in wat er gebeurt mogelijk. Parcival zag de consecratie ook als dienstbaarheid naar het werk op het ITC, waar hij idealiter ook graag gebouwen zou zien voor de andere wereldgodsdiensten, zoals dat in Adyar het geval is.

De laatste paar jaar is er op het ITC een nieuwe dimensie in het werk ontstaan door samen te werken met Kurt Leland, een Amerikaanse theosoof en helderziende. Inzichten en ervaringen in het werk met engelen kunnen zo worden getoetst, om het kaf van het koren te scheiden. Dit is overigens een proces waar heel voorzichtig mee wordt omgegaan, omdat innerlijke waarnemingen heel makkelijk door de eigen persoonlijkheid worden gekleurd als deze in woorden worden uitgedrukt.

Parcival is een echt mensen mens, met een sterk intuïtief en verbindend vermogen, met een balans tussen hoofd en hart. Dyslexie maakt uitvoerige studie niet eenvoudig. Kennis wordt vooral opgedaan door contacten met mensen of andere vormen van communicatie. Ceremonieel werk is praktische theosofie en sluit daar goed bij aan. Parcival is wel voorstander van vaste onderzochte vormen. Daar kan je niet zomaar aan sleutelen, en daarmee de magie van klank en woord veranderen.

Sprekend over de toekomst geeft Parcival aan dat het van groot belang is dat de

organisaties die vanaf het begin op het ITC werken moeten samenwerken. Door een dergelijke praktische broederschap wordt een kracht ontwikkeld die meer uitnodigend is naar de maatschappij. Het is nodig dat we daaraan werken. Het is verheugend te kunnen melden dat de eerste stappen zijn gezet. TVN/ ITC en VKK Naarden zijn bezig om samen een kerstprogramma te ontwikkelen (houd zondagavond 24 december vrij!), en zo mogelijk een week engelen-retraite eind september 2024.

Arend Heijbroek

Foto: Steffie v.d. Brink

Activiteitenagenda

Agenda loges en centra

Juni

Arnhem

26 - ma Kennismaking Theosofie
o.l.v. Martha Ram-Lameris

Den Haag

26 - ma Sluiting van het seizoen
(ledenactiviteit), 19:30-21:30u

Rotterdam

27 - di Vervolg op de 'Bhagavad Gita',
Eric Jagernath

Utrecht

26 - ma Raja Yoga gevorderden, Ildiko Flesch
30 - vr Raja Yoga beginners, Ildiko Flesch

Juli

Den Haag

19 - wo Genezingsritueel ZOOM De Helende Kring,
19:30-20:00u

Rotterdam

4 - di Rondetafelgesprek, afsluiting loge-periode
'22-'23 met ingebracht gespreksonderwerp

Zeeland

6 - do Summerschool lezing Michael Newton,
Alice Bouwland
20 - do Summerschool lezing Raja Yoga,
Ellen de Nood
De Summerschool is ook toegankelijk voor
niet-leden en geïnteresseerden.

Augustus

Den Haag

16 - wo Genezingsritueel ZOOM De Helende Kring,
19:30-20:00u

Utrecht

18 - vr Studiegroep Het Tibetaanse boek van
Leven en Sterven

21 - ma Raja Yoga, Ildiko Flesch

25 - vr Raja Yoga beginners, Ildiko Flesch

28 - ma Raja Yoga, Ildiko Flesch

Zeeland

3 - do Summerschool lezing Familieopstellingen,
Ria van Liere-Walrave

17 - do Summerschool lezing Socrates,
Willem Ploum

De Summerschool is ook toegankelijk voor
niet-leden en geïnteresseerden.

September

Amersfoort

25 - ma Openingsmiddag studiegroep
Aan de Wortels van het Christendom
Zie website www.theosofieamersfoort.nl
voor meer info

Amsterdam

23 - za Gespreksgroep De Geheime Leer Deel I,
11.00u

23 - za Gespreksgroep Grondslagen van
esoterische filosofie (I. Hoskins), 14.00u

Arnhem

Zie website <https://theosofiearnhem.nl>

Assen

Zie website
<http://theosofie-assen.blogspot.com>

Den Haag

Zie website www.theosofiedenhaag.nl

Roermond

10 - zo Groep Innerlijke ontwikkeling, 10:00-12:00u

24 - zo Studiegroep Theosofie voor gevorderden
Zie website <http://theosofieroermond.nl/>
voor meer info

Utrecht

1 - vr Opening nieuwe seizoen

1 - vr Raja Yoga beginners, Ildiko Flesch

1 - vr ZOOM Studie De Geheime Leer,
Ineke Vrolijk

4 - ma Raja Yoga, Ildiko Flesch

8 - vr Raja Yoga beginners, Ildiko Flesch

11 - ma Raja Yoga, Ildiko Flesch

15 - vr Raja Yoga beginners, Ildiko Flesch

15 - vr Studiegroep Het Tibetaanse boek van
Leven en Sterven

15 - vr Genezingsmeditatie, Wouter van Beers

15 - vr Opening nieuwe seizoen

18 - ma Raja Yoga, Ildiko Flesch

22 - vr Raja Yoga beginners, Ildiko Flesch

25 - ma Raja Yoga, Ildiko Flesch

29 - vr Raja Yoga beginners, Ildiko Flesch

Zeeland

3 - zo Studiegroep Bron van het Occultisme,
hoofdstuk I 'De oorspronkelijke
Wijsheidsleer'

Internationale evenementen

- 2 t/m 6 juni 2023 ITC Naarden

Seminar met Kurt Leland: 'Cooperative Work with
Invisible Worlds'.

- 9 t/m 15 juni 2023 ITC Naarden

Internationale conferentie voor jonge theosofen
(leden t/m 40 jaar): 'The Path of Cooperation and
the Spiritual Life'.

- 13 t/m 14 oktober 2023 Alexandrië, Egypte

Theosophical History Conference: 'The Reception
of Egypt and the Ancients in Theosophy and
Related Esoteric Currents'.

Zie theosophicalhistoryconference.eu

- 16 t/m 21 oktober 2023 Luxor, Egypte

Internationale conferentie The European School of
Theosophy: 'The veil of Isis'.

Zie europeanschooloftheosophy.eu

Franz Hartmann: een pionier van de theosofische beweging

Susanne Hoepfl-Wellenhofer

Susanne Hoepfl-Wellenhofer is geboren in Oostenrijk en woont en werkt sinds 1986 in de VS. Ze is momenteel de president van de DC Lodge, draagt bij aan Theosophical Wiki en de Online School of Theosophy. Ze begeleidt gevangenen en geeft yogales. Dit artikel verscheen in *Quest magazine* winter 2022 onder de titel: *Franz Hartmann: A Pioneer of the Theosophical Movement*

Toen HP Blavatsky, kolonel Henry Steel Olcott en William Quan Judge in 1875 de Theosophical Society (TS) oprichtten, werden veel mensen aangetrokken door hun boodschap, en sommigen bleven aan als werkers voor de theosofische zaak. Een van hen was de Duitse arts Franz Hartmann. Hij werd geboren op 22 november 1838 in Donauwörth, Beieren. Zijn verheven missie werd de daadkrachtige verspreiding van de theosofische boodschap in het Westen. Zijn belang voor de theosofische beweging in Duitsland, waaraan hij de laatste twintig jaar van zijn leven heeft gewijd, is bijzonder groot.

Sinds zijn vroege jeugd voelde Hartmann zich verscheurd tussen twee polen: enerzijds de onstuitbare drang naar kennis en zelfkennis en anderzijds het diepe verlangen naar stilte en natuur, waar hij communiceerde met natuurgeesten.

In 1865 studeerde Hartmann af aan de Universiteit van München als Doctor medicinae en Magister pharmaciae en emigreerde naar de Verenigde Staten. Hij praktiseerde in St. Louis, werd Amerikaans staatsburger in 1867 en verhuisde later naar New Orleans. Vervolgens besloot hij naar Mexico te gaan en woonde in Córdova en Orizaba. Hartmann wilde graag het Wilde Westen zien, daarom ging hij in 1873 naar Texas. Hij trouwde, maar zijn vrouw stierf zeven maanden later. In 1879 verhuisde hij naar Georgetown, Colorado, waar hij in contact kwam met spiritisme. Hij begon de astrale wereld te begrijpen, maar zag al snel de duistere kant en de gevaren van spiritistische experimenten en verschijnselen in.

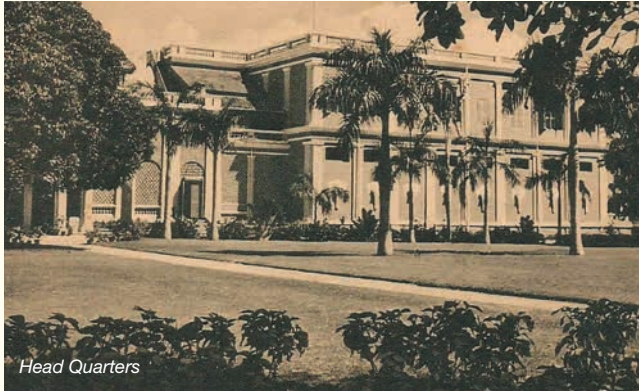

Franz Hartmann

Omdat Hartmann op zoek was naar iets hogers, ging hij tijdens zijn reizen om met mensen met verschillende religieuze achtergronden. Hij verbleef achttien jaar in de VS, ontmoette blanken, zwarten, gelovigen, ongelovigen, shakers en vrijdenkers,

en kreeg zo de kans om zijn wereldbeeld te verbreden. Hij maakte kennis met indianenstammen, logeerde een jaar bij een joodse rabbijn, verbleef in Salt Lake City om het leven van de mormonen te bestuderen en werd vrijmetselaar in Colorado.

Uiteindelijk vond Hartmann de antwoorden over de ware zin van het leven waarnaar hij op zoek was in HPB's boek *Isis ontsluit*. Via het tijdschrift *The Theosophist*

ontdekte hij de Theosophical Society (TS) en sloot zich aan. In zijn autobiografie schreef hij dat hij ernaar verlangde de Meesters te ontmoeten en beschreef hij hoe hij op een dag in 1883 droomde over een brief met een onbekend handschrift en onbekende buitenlandse postzegels. Toen hij naar het postkantoor ging, vond hij een brief met een

uitnodiging van kolonel Olcott om naar het hoofdkantoor van TS in Adyar, India, te komen. 'Een gevoel van innerlijke overtuiging, betrouwbaarder dan welke externe motivatie dan ook,' zei hij, vertelde hem dat dat het juiste was om te doen en dat hij 'zijn toekomstige werk niet aan een beter doel kon wijden'. Hij kwam op 4 december 1883 aan in Adyar.

Toen Hartmann zag dat mensen brieven naar de Meesters stuurden, besloot hij dat ook te doen. Hij gaf Olcott het volgende korte briefje en vroeg hem het in de 'shrine' te plaatsen (een klein wandkastje dat destijds werd gebruikt om brieven van en naar de Meesters te verzenden):

Vereerde Meester! Ondergetekende biedt u zijn diensten aan. Hij vraagt of u zo vriendelijk zou willen zijn om zijn mentale capaciteiten te onderzoeken en hem, indien gewenst, verdere instructies te geven. Hoogachtend...

Hartmann ontving de volgende dag, 25 december 1883, een reactie, de eerste van tien brieven van de Meesters. In de eerste, geschreven door Meester Morya, ontdekte Hartmann dat de Meester zelf Kolonel Olcott op het idee had gebracht om hem naar Adyar te laten komen. De Meester adviseerde Hartmann om een tijdje in Azië te blijven, deel te nemen aan het werk van de TS, de principes van de theosofische filosofie zonder voorbehoud te verkondigen en sterker in zijn hart te laten spreken, en om anderen te helpen zodat hij geholpen kon worden om te leven volgens de hoogste idealen van de mensheid. Hartmann was ervan overtuigd dat de brief van de Meester was, omdat er persoonlijke informatie in stond die bij niemand in India bekend was.

Hartmann vond de tweede brief, verzegeld, van Meester Morya op 5 februari 1884 in zijn bureau, terwijl Olcott en HPB hun vertrek naar Europa aan het voorbereiden waren:

Meester Morya

Vriend! U lijkt mij het enige volledig rationele wezen onder de Pelengs [Europeanen] die nu op het hoofdkwartier zijn achtergebleven. Daarom moet ik u, met het oog op een aantal onverwachte noodsituaties die ik in de toekomst voorzie, vragen om in de praktijk uw toewijding aan de waarheid te tonen door het roer van de theosofische zaak te aanvaarden.

Als ik iets weet, weet ik dat u volkomen vrij bent van die vooroordelen en voorkeuren die over het algemeen een rustig en nuchter nastreven van het hoofddoel van de TS in de weg staan. Volledige gelijkheid onder de mensen als broeders en een totale onverschilligheid jegens de kinderachtige sprookjes noemen ze hun religie, exoterisch

of esoterisch. Als u ermee instemt de theosofische belangen te behartigen tijdens de afwezigheid van Henry Olcott en Upasika [Blavatsky], zal ik ervoor zorgen dat hij u een officiële brief schrijft, waardoor u meer officiële macht krijgt dan welke andere 'assistent' dan ook, zodat u de scepter van autoriteit steviger in handen hebt dan met alleen een informele titel die door zoveel anderen wordt gedeeld...

Met uw pukka [echte] autoriteit vraag ik u om er het beste van te maken in het belang van waarheid, gerechtigheid en menslievendheid... M.

Kort daarna benoemde Olcott Hartmann in een achtkoppige Raad van Toezicht die de zaken van het hoofdkwartier behartigde tijdens de afwezigheid van de kolonel en HPB.

Het duurde niet lang voordat die 'onverwachte noodsituaties' werkelijkheid werden. Hartmann was getuige van de lastercampagne tegen HPB door een echtpaar dat in Adyar verbleef, Emma en Alexis Coulomb. Hij werd gewaarschuwd voor de samenzwering van de Coulombs door een andere brief van Morya op 28 april 1884: *Sinds enige tijd staat mevrouw Coulomb in contact met de vijanden van de zaak. Vandaar toespelingen op valluiken en trucs. Bovendien zullen er, wanneer nodig, valluiken worden gevonden die er al een tijdje aan zitten te komen. Zij [de Coulombs] hebben volledige toegang tot en controle over het pand. Meneer Coulomb is slim en bedreven in elk handwerk, een goede monteur en timmerman en ook goed met muren... M.*

Hartmann was in Adyar tijdens het bezoek van William Quan Judge en vond in hem een waardevolle vriend. Na het vertrek van Judge keerden HPB en Olcott terug uit Europa. Richard Hodgson van de British Society for Psychical Research arriveerde om de vermeende occulte verschijnselen die door HPB werden veroorzaakt, te onderzoeken. Zijn rapport, waarin HPB ervan werd beschuldigd een bedriegster te zijn, veroorzaakte een schandaal. (In 1986 herriep de Society for Psychical Research deze bevindingen.)

Hartmann behandelde deze gebeurtenissen in een verslag over zijn verblijf in Adyar en in zijn autobiografie. Volgens hem zou Blavatsky's missie niet zijn geslaagd zonder occulte verschijnselen, omdat het moeilijk is om nieuwe ideeën over te brengen, tenzij de aandacht door externe middelen wordt gestimuleerd. Maar Hartmann wijst

er ook op dat de TS niet gebaseerd was op verschijnselen maar op de 'universele broederschap van de mens' en dienovereenkomstig beoordeeld moet worden.

Meester Koot Hoomi

Op een dag realiseerde Hartmann zich dat in Adyar advies niet altijd voorhanden was en dacht na over het feit dat zelfs de chela's (discipelen) fouten maakten. De volgende dag ontving hij een brief van Meester Koot Hoomi (KH) die op zijn gedachten inging:

Hoe ongeschikt onze 'instrumenten' ook mogen zijn, voor ons doel zijn ze toch de beste die beschikbaar zijn, aangezien ze slechts de ontwikkelingen in de tijd zijn. We zouden graag betere 'mediums' hebben om door te handelen. Het hangt af van hen die de theosofische zaak toegedaan zijn in hoeverre zij onzelfzuchtig zullen werken om haar [HPB's] hogere werk te helpen.

Hoewel veel van de brieven die Hartmann ontving over de specifieke gebeurtenissen in Adyar in 1884-1885 gingen, bevatten andere brieven advies over hoe met medemensen om te gaan. Dit voorbeeld toont de compassievolle aard van KH:

Zolang iemand geen perfect rechtvaardigheidsgevoel heeft ontwikkeld, kan hij beter de kant van de barmhartigheid kiezen dan de geringste daad van onrechtvaardigheid begaan. Madame Coulomb is een medium en als zodanig niet verantwoordelijk voor veel dingen die ze zegt of doet.

Hartmann kreeg ook raad over interacties met anderen. Dit advies kan ons vandaag helpen in onze loges en studiecentra, of met elke gemeenschap die we proberen te ondersteunen:

In zo'n groot werk als deze beweging mag niemand verwachten dat zijn medewerkers sympathiek, intuïtief, voorzichtig of moedig zijn. Een van de eerste bewijzen van zelfbeheersing is wanneer iemand laat zien dat hij vriendelijk, verdraagzaam en gemoedelijk kan zijn met metgezellen van de meest uiteenlopende karakters en temperamenten. Een van de sterkste tekenen van achteruitgang is wanneer iemand toont dat hij van anderen verwacht dat ze leuk vinden wat hij leuk vindt en handelen zoals hij handelt... Help ons en handel daarnaar. Je bent met teveel hier, met vaak teveel eigen persoonlijkheid.

In een andere brief benadrukt KH het belang van onafhankelijk handelen door iedereen die betrokken is bij het verspreiden van theosofische leringen:

Ik hoef het je niet eerst uit te leggen... Aangezien je de wetten van karma hebt bestudeerd, hoewel niet zonder dat je hierbij enige hulp hebt gekregen. Daarom krijgt je niet vaker instructies van mij. Wij zijn leiders, maar geen kindermisjes. De zwakken, niet de sterken, hebben voortdurend duidelijke 'bevelen' nodig, en soms bevredigen onze chela's hun wensen. Dat is gewillige slavernij, maar geen gezonde groei. Stap naar voren en probeer zelf duidelijk te zien wat het meest nodig is voor de TS. Zoek uit wat je plicht kan zijn en voer die uit. Als je het juiste doet, sta ik aan je zijde; maar ik zal geen advies geven en ik zal me nergens mee bemoeien, tenzij het onvermijdelijk is en je grote twijfels hebt...

Een oneindig veld van activiteit ligt voor je; de hele wereld staat voor je open...

Er moeten grote obstakels worden overwonnen. Hoe groter de kracht die nodig is om ze te overwinnen, des te groter is de groei die eruit voortkomt. Een constante beheersing van hartstocht, een voortdurende waakzaamheid en geduldige verdraagzaamheid van menselijke zwakheden zullen helpen te overwinnen.

Niet alle brieven van de Meesters hadden met de TS zelf te maken: sommige bevatten meer persoonlijke aanbevelingen. Meester Morya legde Hartmann uit dat boeddhist worden hem gemakkelijker toegang zou geven tot het pad van kennis. Hartmann volgde zijn advies. Morya adviseerde hem korte tijd later over chelaschap:

Laat me u een advies geven. Bied uzelf nooit aan als chela, maar wacht tot het chelaschap vanzelf op u neerdaalt. Probeer vooral uzelf te vinden en het pad van kennis zal zich voor u openen, en dit des te gemakkelijker omdat u contact hebt gemaakt met de Lichtstraal van de Gezegende, wiens naam u nu hebt aangenomen als uw spirituele poolster. Ontvang bij voorbaat mijn zegeningen en mijn dank.

Hartmann verliet samen met HPB India op 1 april 1885 en keerde terug naar Europa. HPB bleef in Würzburg, Duitsland, en Hartmann verhuisde naar Kempten in Zuid-Beieren. Dit bezoek zou tijdelijk zijn, maar hij bleef omdat hij de leider van een kleine groep rozenkruisers ontmoette en zich al snel met deze groep identificeerde. Sommige dingen die Hartmann in zijn latere boeken schreef, bevatten instructies van deze groep. *Een avontuur onder de rozenkruisers* en *De geheime symbolen van de rozenkruisers van de zestiende en zeventiende eeuw* zijn twee voorbeelden.

Hoewel veel rozenkruisers christelijke broederschap benadrukken, bleef Hartmann altijd trouw aan het idee van universele broederschap. Voor hem was de eenheid van alle culturen en religies een van de belangrijkste spirituele waarden. In zijn werken wees hij er herhaaldelijk op dat mensen over de hele wereld vergelijkbare spiritualiteit beleven. Door zijn uitgebreide Europese opleiding en zijn kennis van de geheime leer en de oosterse godsdienstfilosofie was hij in staat een brug te slaan tussen westerse mystiek en oosterse wijsheid en hun gemeenschappelijke basis wetenschappelijk en filosofisch aan te tonen. Hij deed dit door de geschriften van westerse mystici te vergelijken met die van de oosterse adepten, bijvoorbeeld de Duitse filosoof en christelijke theosoof Jacob Boehme (1575-1624):

Ik heb de leringen van Boehme zorgvuldig vergeleken met die van de oosterse wijzen, zoals vastgelegd in 'De Geheime Leer' en in de religieuze literatuur van het Oosten, en ik vind de meest opmerkelijke overeenstemming tussen hen in hun esoterische betekenis. In feite lijken de religie van Boeddha, Krishna en die van de Christus mij één en identiek te zijn.

Een ander voorbeeld zijn de opmerkingen in zijn boek over Paracelsus (1493-1541), een Zwitserse arts, alchemist, lekentheoloog en filosoof uit de Renaissance:

Onder degenen die het morele aspect van de geheime leer hebben onderwezen, is er niemand groter dan Boeddha, Plato en Jezus van Nazareth. Van degenen die het wetenschappelijke aspect ervan hebben onderwezen, is er niemand geweest die dieper ging dan Hermes Trismegistus, Shankaracharya, Pythagoras en Paracelsus. Ze verkregen hun kennis niet alleen door het volgen van de voorgeschreven leermethoden, of door de meningen van de 'erkende autoriteiten' van hun tijd te

accepteren, maar ze bestudeerden de natuur in haar eigen licht, en verlicht door het licht van de goddelijke natuur, werden ze zelf lichten waarvan de stralen de wereld van de geest verlichten. Wat ze leerden is tot op zekere hoogte geverifieerd en bevestigd door de leringen van oosterse adepten, maar veel dingen waarover laatstgenoemden tot op de dag van vandaag een zorgvuldig stilzwijgen hebben bewaard, werden driehonderd jaar geleden door Paracelsus onthuld.

In zijn boek *Yoga und Christentum* betoogde Hartmann dat de leringen van de *Bhagavad Gita* al 600 jaar bekend zijn in het christendom, met name in de werken van de grote mysticus Meister Eckhart (ca. 1260-ca. 1328). In dit boek legt hij uit dat het pad naar de realisatie van 'Christus in ons' en de yogaleringen in de *Bhagavad Gita* bijna identiek zijn.

Het lot gaf Hartmann de kans om de zaak van de waarheid te dienen, en zijn zoektocht maakte hem tot een van de meest productieve en geleerde schrijvers van occulte literatuur in de theosofische beweging. Hij was in staat om moeilijke concepten in eenvoudige en gemakkelijk te begrijpen woorden uit te leggen, zowel in het Duits als in het Engels. Hartmann vertaalde de *Bhagavad Gita* in het Duits en was redacteur van *Lotusblüten*. Dit tijdschrift dat hij dertien jaar lang publiceerde was de focus van zijn literaire werk. De meeste artikelen, geschreven door Hartmann zelf, werden later in boekvorm uitgegeven. Hij beantwoordde ook vragen van lezers over theosofie.

In 1895 begon Hartmann, in samenwerking met Robert Froebe, aan de Duitse vertaling van HPB's *De Geheime Leer*, die in 1899 in Leipzig werd gepubliceerd onder de titel *Die Geheimlehre*. Later vertaalde Hartmann ook *De Stem van de Stilte* en het derde deel van *De Geheime Leer*.

In 1897 stichtte Hartmann een nieuwe, onafhankelijke theosofische organisatie in Duitsland die tot op de dag van vandaag bestaat, om de oosterse filosofie in het Westen te verspreiden. Hij werkte en woonde in verschillende steden in Duitsland en Oostenrijk en gaf de rest van zijn leven lezingen over theosofie. Hartmann, die het universum als zijn thuis beschouwde en de hele mensheid als zijn natie, stierf op 7 augustus 1912 in Kempten.

Als ik het werk van Hartmann lees, word ik eraan herinnerd om waakzaam te blijven in het dagelijks leven, vooral wanneer ik actief ben in groepen, hetzij als leider hetzij als deelnemer. Zoals hierboven vermeld, maken zijn geschriften duidelijk dat het eerste doel van de TS, universele broederschap ongeacht enig dogma, geloofsbelijdenis, overtuiging of mening, buitengewoon belangrijk voor hem was. Hij schreef:

Hoezeer de meningen over verschillende onderwerpen ook mogen verschillen, en hoezeer de leden ook over deze

meningsverschillen discussiëren en elkaar proberen te overtuigen van wat ieder voor waar houdt, of onjuiste theorieën omverwerpen, onder hen moet die harmonie van zielsvereniging, die voortkomt uit de erkenning van het ene zekere feit dat we allemaal manifestaties zijn van de ene grote goddelijke geest, in wie we allemaal wonen en leven en ons bestaan hebben en die leeft en woont en streeft naar manifestatie in ons.

In hetzelfde artikel herinnert Hartmann ons eraan dat we niet alleen universele broederschap en tolerantie moeten prediken, maar ook moeten beoefenen:

Er is niets wat ons in de weg staat om wijsheid te bereiken, behalve de liefde voor onszelf, en de liefde voor onszelf kan alleen worden overwonnen door onzelfzuchtige daden. De theorie moet dus leiden tot de praktijk en zonder praktijk heeft theorie alleen weinig waarde. Als we de voorschriften van universele broederschap in praktijk brengen, zullen we geleidelijk groeien tot het begrip ervan en zullen we uiteindelijk in ieder wezen niet alleen onze broeder en zuster zien, maar ons eigen ware zelf, dat God is in alles, dat in ontelbare vormen verschijnt: vormen van manifestatie. En als we eenmaal door de uitbreidende kracht van liefde die grootsheid van ziel hebben bereikt die de echte theosoof vormt, zal er ruimte zijn voor de manifestatie van het licht van goddelijke wijsheid, en als we de wijsheid van de goden binnengaan, zal de wijsheid van de goden van ons zijn.

Vertaling Marianne Plokker

Literatuur

Eek, Sven. *Damodar and the Pioneers of the Theosophical Movement*. Adyar, India: Theosophical Publishing House, 1965.

Hartman, Franz. *Autobiografische Schriften: Denkwürdige Erinnerungen aus dem Leben des Verfassers der "Lotusblüten"*. Gulw, Duitsland: Schatzkammerverlag, n.d.

The Life and Doctrines of Jacob Boehme 1891: <https://www.sacred-texts.com/eso/ldjb/index.htm>.

The Life of Philippus Theophrastus Bombast of Hohenheim 2e uitg. Londen 1896.

Yoga en Christentum. Gulw, Duitsland: Schatzkammer Ullrich Verlag: 1992.

Hütwohl, Robert, uitg. *Theosophical History: Occasional Papers, Volume 8: Some Fragments of the Secret History of the Theosophical Society*. Fullerton, Californië: *Theosophical History*, 2000.

Wegner, Charlotte (red.) *Franz Hartmann: Die Botschaft der Theosophie; Leben und Werk*. Grafing, Duitsland: Aquarium Verlag, 2020.

Internet

De Zirkoff, Boris. *De Zirkoff over Franz Hartmann*, 21 juni 2018: www.philaletheians.co.uk/study-notes/theosophy-and-theosophists/de-zirkoff-on-franz-hartmann.pdf

"Frans Hartman." *Theosophische Gesellschaft in Deutschland* (website), geraadpleegd op 28 september 2021: <https://theosophische-gesellschaft.org/de/franz-hartmann.htm>.

"Frans Hartman." *Theosophy World Resource Center* (website), geraadpleegd op 28 september 2021: www.theosophy.world/encyclopedia/hartmann-franz.

"The Masters [sic] Letters Received by Franz Hartmann", *Esoteric Blogspot* (website), geraadpleegd op 28 september 2021: <https://esoteric-guide.blogspot.com/2018/09/franz-hartmann-masters-letters.html?m=0>.

H.P. Blavatsky: De sfinx van de negentiende eeuw

Franz Hartman

Franz Hartmann (1838-1912) was een Duitse arts en theosoof en een naaste medewerker van H.P. Blavatsky (HPB).

Dit artikel verscheen in *Quest Magazine* 110:3 (zomer 2022) als vertaling van H.P. Blavatsky. *Die 'Sphinx' vom 19. Jahrhunderts* oorspronkelijk gepubliceerd in *Lotusblüten* 1, nr. 7 (april 1893). Vertaald uit het Duits door Robert Hütwohl³.

Sommige details in dit artikel geven een verkeerde voorstelling van bepaalde biografische feiten over HPB. We hebben ze intact gelaten zoals Hartmann ze schreef.

Het herstel van de ware geestelijke kerk kan niet worden volbracht door menselijke inspanning en menselijke wijsheid, maar alleen door de manifestatie van de geest van waarheid in de mensheid.

Een van de belangrijkste verschijningen van deze eeuw, en waarschijnlijk de vreemdste van allemaal, was die van Helena Petrovna Blavatsky, geboren Hahn. Zij was de ziel van de Theosophical Society (TS), door haar opgericht in samenwerking met kolonel H.S. Olcott en anderen. De TS verspreidde zich in relatief korte tijd over de hele aarde.

Maar dit is waarschijnlijk de minste van haar verdiensten. Het belangrijkste punt is dat de door haar geopenbaarde en door haar discipelen verspreide doctrines een grote verandering in het algemene wereldbeeld hebben teweeggebracht. Deze verschuiving vond plaats op alle gebieden van religie, wetenschap en filosofie, en neemt steeds meer toe. Het lijkt daarom geen twijfel dat H.P. Blavatsky's naam vroeg of laat zijn plaats in de wereldgeschiedenis zal vinden. Er zullen over haar persoon evenveel leugens worden verteld als over Cagliostro, Paracelsus en andere personages die door hun tijdgenoten niet werden begrepen omdat ze boven de denkwijze van hun tijd stonden. Een nobele ziel kan alleen worden gekend en begrepen door nobele zielen. Goddeloosheid ziet in het edelste niets anders dan haar eigen beeld. Net zoals het het lot is van elke grote geest om in deze dwaze aardse wereld verkeerd begrepen, belachelijk gemaakt en belasterd te worden, zo was dat ook het geval met Blavatsky. De idealen die ze presenteerde waren veel te verheven om begrepen te worden door bekrompen, ijdele en egoïstische mensen. Iedere kleine verslaggever meende het recht te hebben ze te beoordelen, hoewel hij geen flauw idee had wat ze inhielden.

Ze werd haar hele leven vervolgd en verraden zowel tijdens haar leven als incidenteel

na haar dood. Men begint haar hoge geest en de menslievendheid die haar doordrong te herkennen. De 'vromen' beginnen te beseffen dat wat zij onderwees identiek is aan de leringen van de meest wijzen onder de heiligen van de kerk, en dat het nooit tegen de ware religie ingaat, maar alleen tegen de onzin die eraan vastkleeft, tegen wat religie beweert te zijn maar in feite niet is.

De filosofen die in staat zijn de geest te herkennen van de leringen van de Indiase filosofen, beginnen te beseffen dat als zij zelf deze waarheid niet kennen, alle zogenaamde kennis slechts een droom is, een blinde speculatie en een zich verbergen in het duister.

Wat de moderne wetenschap betreft, voor zover zij betrekking heeft op het onderzoek van de aard en het wezen van de mens, zij begint ook uit haar slaap te ontwaken, zich in de ogen te wrijven en te ontdekken dat er dingen zijn waarvan zij tot nu toe geen idee had.

Voor dit alles moeten we in de eerste plaats dankbaar zijn voor de suggesties van H.P. Blavatsky, hoewel sommigen zich nu tooien met haar veren, maar vijandig staan tegenover haar nagedachtenis. Zij brengen wat zij verkondigde onder een andere naam op de markt als hun eigen product.

Tegenwoordig verlicht het licht waarvan de condenserende lens H.P. Blavatsky was, sommige plaatsen waar nog maar een paar jaar geleden Egyptische duisternis heerste. In plaats van kennis die gebaseerd is op louter hypothesen en theorieën begint ware en oorspronkelijke kennis voet aan de grond te krijgen, die, in tegenstelling tot de scholastiek van vroeger, niet verwijst naar louter schijn, maar naar de kern van de waarheid die alles doordringt.

Blavatsky was iemand van wie het niet mogelijk is om op basis van alleen geruchten een ook maar enigszins nauwkeurig beeld te vormen; haar talenten waren van een soort dat zelden wordt aangetroffen en de wilde geruchten die erover de ronde deden, zouden waarschijnlijk argwaan wekken. Iedereen die haar persoonlijk tegenkwam, kon, tenzij hij bevooroordeeld was, alleen maar met bewondering over haar spreken. Voor degenen die de mysteriën van de innerlijke menselijke natuur niet kunnen begrijpen, moet ze een raadsel blijven; maar voor hen die konden doordringen in de sfeer van hun eigen gedachten en gevoelens, was hun ziel een open boek waarvan niets verborgen was.

Een moderne dichter zegt bewonderend:

*Er zijn twee naturen in elke persoon.
De een is een kind van het daglicht,
Overall toont zij de sporen van de zon,
Er is niets donkers en niets duisters.
Je kunt er doorheen kijken tot in de kern,
je vindt niets vreemds, er is geen raadsel,
Er is inzicht, helderheid en vertrouwen,
Ze is kristalhelder, eenvoudig, duidelijk als dag.*

*De andere is alsof ze uit de nacht is geboren.
Je kent haar niet en niemand meet haar;
Inspectie en rede jegens haar zullen worden verontreinigd.
Ze is een vreemde gast in haar eigen huis.
Ontastbaar gooit ze in de realiteiten
Haar flikkerende en waanzinnige spel van schaduwen,
Als dromen die door de heldere dag gaan,
Ze verwacht de draden en behekst het doelwit.*

Geleerde critici hebben alleen geprobeerd de 'andere aard' van H.P. Blavatsky te analyseren; haar ene simpele en ware aard was voor die critici niet duidelijk. Tegenwoordig zijn er nog steeds genoeg mensen die niets weten over Theophrastus Paracelsus, behalve dat hij in zijn vrije tijd aan lichaamsbeweging deed door met zijn zwaard in de lucht te zwaaien; ze geloven dat dit zijn enige bezigheid was. Ze beseffen dat hij bij zijn dood alleen een broek van geitenleer heeft achtergelaten, maar zijn filosofie bestaat niet voor hen.

Evenzo konden de critici van Blavatsky alleen het masker van haar persoonlijkheid zien, aangezien men, om de geest te kennen, in contact moet staan met de eigen geest. Net als andere mensen was Blavatsky een persoon in wie zich een spirituele individualiteit manifesteerde. De biografie van deze spirituele individualiteit omvat vele incarnaties, waarvan de gebeurtenissen onze waarneming te boven gaan. Maar het volgende kan ons misschien een idee geven van hoe dergelijke reïncarnaties plaatsvinden.

In 1831 woonde een rijke dame in Ekaterinoslav, Rusland, in grote afzondering. Ze ging slechts om met een paar kennissen, waaronder de vrouw van kolonel Peter Hahn, later de moeder van H.P. Blavatsky. Er was niet veel over haar bekend, behalve dat ze erg menslievend was en erg geïnteresseerd in mystieke zaken. Als gevolg hiervan werd ze door velen met bijgelovig ontzag bekeken.

Hoewel ze in goede gezondheid verkeerde, vertelde deze dame op een dag enkelen van haar vrienden dat ze op het punt stond te sterven, maar binnenkort weer zou reïncarneren. De volgende ochtend werd ze dood in haar kamer gevonden. De dokters konden geen bevredigende verklaring vinden voor haar plotselinge dood. Op dezelfde ochtend werd Helena Petrovna Hahn geboren.

Wat men er ook over mag denken, getuigen hebben bevestigd dat toen het kind leerde lopen, haar favoriete uitje ging naar het graf van de overleden dame en dat het meisje tegen haar moeder woordelijk verschillende vertrouwelijke gesprekken herhaalde die haar moeder eerder met die dame had gehad voordat Helena was geboren. Er is beweerd dat deze spirituele individualiteit een Indiër was in een nog vroegere incarnatie, maar dergelijke speculaties hebben geen waarde. Als we ze al noemen, is dat alleen om de lezer attent te maken op de mogelijkheid van dergelijke reïncarnaties en het feit dat ze herinnerd kunnen worden.

Helena's vader was de reeds genoemde kolonel Peter Hahn en haar moeder was geboren Helene Fadeyev, een nicht van de geheimraad Andrei Fadeyev en prinses Helene Dolgoruky. Familieleden vertellen over haar jeugd de vreemdste

dingen waarvoor de 'exacte' wetenschap geen verklaring heeft en waarmee onze geleerden het gemakkelijkst in het reine komen door ze als verzonnen te beschouwen.

Verschillende anekdotes die hiermee verband houden, zijn te vinden in A.P. Sinnett's

Incidents in the Life of Madame Blavatsky. Hier benadrukken we alleen dat ze van jongs af aan helderziend was. Zo werd ooit een in een hooiberg verstopte moordenaar ontdekt met behulp van haar informatie. Deze prestatie kostte haar vader veel geld om de Russische politie te sussen, die natuurlijk aannam dat als kolonel Hahn zelf niet van de moord had geweten, een dergelijke ontdekking niet had kunnen plaatsvinden.

Kleine Helena leek te worden bediend door onzichtbare krachten. Voorwerpen die ze wilde hebben maar waar ze niet bij kon, kwamen, gedragen door onzichtbare handen, naar haar toe; ze las de gedachten van de aanwezigen als een open boek en door haar voorspelde gebeurtenissen kwamen later uit. Ze was inderdaad een wonderkind, een object van bewondering en voor de bijgelovigen, van angst.

Omdat ze van Russische afkomst was, vertoonde haar aard verschillende eigenaardigheden die eigen zijn aan de Russische natie, vooral een hoge mate van doorzettingsvermogen en wilskracht, die ontaardden in koppigheid. Er was niets dat ze niet kon bereiken wanneer ze het wilde.

Deze eigenschap leidde tot haar huwelijk met de zestigjarige generaal Nikifor Blavatsky, een voormalige gouverneur van de provincie Erivan [het huidige Tbilisi] in de Kaukasus. Toen ze negentien was, zei haar gouvernante: 'Je bent zo koppig dat je nooit een man kunt krijgen; zelfs de oude generaal Blavatsky zou niet met je willen trouwen'; dus wilde ze haar gouvernante laten zien dat ze ongelijk had.

Niet lang daarna kreeg ze de generaal zover om haar ten huwelijk te vragen, en kort daarna, in 1848, vond het huwelijk plaats. Maar toen hij na de bruiloft zijn echtelijke genegenheid wilde tonen, kwam haar natuur in opstand en raakte ze buiten zichzelf. Ze sloeg hem met een zilveren kandelaar tegen de grond en vluchtte te paard in het donker van de nacht, in de overtuiging dat ze hem had gedood.

Maar generaal Blavatsky was niet dood; hij herstelde volledig, maar besloot dat het beter was om in te stemmen met een scheiding dan nog langer samen te leven met zo'n gevaarlijke vrouw.

Na deze gebeurtenis ging H.P. Blavatsky op reis en bracht vele jaren door in Centraal-Azië, Zuid-Amerika, Mexico en Afrika. Ze ontmoette een Kopt in Egypte die haar de 'geheime' wetenschappen leerde; ze bezocht de

Verenigde Staten, Japan en India en probeerde in 1852 Tibet binnen te komen, maar dat lukte pas in 1856. Ze verbleef daar drie jaar.

In deze korte schets is het niet onze bedoeling om een gedetailleerde beschrijving te geven van Blavatsky's ervaringen. Wat de meest interessante periode in haar leven lijkt, van 1867 tot 1870, is gehuld in geheimzinnige duisternis. Op dat moment, vertelde ze haar vertrouwelingen, bevond haar lichaam zich in Tbilisi, in een toestand waarin haar uiterlijke bewustzijn slechts af en toe terugkeerde, terwijl haar innerlijke 'ik' in Tibet was en haar zelfbewuste bestaan handhaafde in samenwerking met haar leraren. Ze zei: 'Ik was destijds verdeeld in twee persoonlijkheden. Toen ik mijn zieke lichaam in Tbilisi achterliet, gaf ik niets om H.P. Blavatsky en was me niet eens bewust van het bestaan ervan. Toen ik wakker werd als H.P. Blavatsky, was ik wat ik eerder was geweest, maar ik dacht met eerbied aan die tweede persoon.'

We laten het aan onze filosofen over om, als ze iets van de constitutie van de menselijke natuur weten, deze tweedeling te verklaren, of, als ze daar niets van af weten, er alleen maar om te lachen. Omgaan met Blavatsky kenmerkte zich door een dagelijkse reeks onverklaarbare gebeurtenissen. De schrijver van deze regels kreeg van haar bijvoorbeeld vaak antwoorden op zijn gedachten; brieven werden door onzichtbare handen op papier dat voor hem lag geschreven; en in dozen opgeborgen manuscripten werden op onverklaarbare wijze gecorrigeerd.

Een keer zat ik bijvoorbeeld in een hoek van de kamer terwijl Blavatsky in een andere hoek druk zat te schrijven. Ik vroeg me af wat er was geworden van een van mijn vrienden die in Amerika was overleden. Blavatsky overhandigde me een stuk papier waarop ze, terwijl ik zat na te denken, een goedgelijkend portret had gekopieerd van mijn vriendin, mevrouw KW op haar doodsbed. Ernaast stond een vreemd uitzienend elementaal, dat leek te wachten op het vertrekkende astrale lichaam van de stervende, terwijl het binnengaan van de geest in het goddelijke werd aangegeven door een regenboog waarvan het einde in de lucht verdween.

Zelfs als kind schreef Blavatsky 'spookcommunicatie'. Maar het zou verkeerd zijn om haar voor een gelovige spiritist te houden, integendeel, ze spotte met het geloof in geesten van de spiritisten en gaf totaal verschillende verklaringen van het voorkomen van zulke dingen. Ter illustratie kan het volgende dienen. Ze zei:

Toen ik een jong meisje was, zag ik vaak de 'geest' van mijn tante, die vele jaren geleden met haar zoon naar Duitsland was verhuisd en van wie werd aangenomen dat ze was overleden, aangezien er niets van haar was vernomen. Deze 'geest' schreef door mijn hand in het Duits (wat ik nooit had geleerd), in het handschrift van mijn tante (dat ik pas later zag), en vertelde ons hoe ze was gestorven. Ze gaf ook de details van haar begrafenis en de tekst die de pastoor bij die gelegenheid had gepredikt. Bovendien kwam de 'geest' van haar zoon ons vertellen dat hij zijn aardse leven door suicide had beëindigd en nu grote spijt had van deze stap, omdat hij veel zou moeten lijden. Hij vroeg ook om de behulpzame gebeden van de aanwezigen. Alles was heel ontroerend, totdat bleek dat de tante springlevend in Berlijn woonde en haar zoon ook veilig in een winkel in Londen werkte.

Blavatsky legde uit dat als de kiem van een idee zich eenmaal in de geest begint te

Spiritistische séance

vormen, het zich volgens een bepaalde patroon ontwikkelt, net zoals het horen van een schot door een slapende man leidt tot een droom over een heel moordverhaal en aanleiding kan geven tot een reeks van consistente ideeën, die totaal onwaar zijn. De hersenen werken, als ze niet door de rede worden gecontroleerd, op een vergelijkbare manier, als een muziekdoo die, eenmaal in beweging gezet, dat ene stuk speelt en geen ander; er hoeft geen geest van een dode bij betrokken te zijn.

Dergelijke verklaringen vielen bij bepaalde spiritisten helemaal niet in de smaak. Zij waren enthousiast over het omgaan met de 'dierbare overledenen' en wilden niet gestoord worden in hun zoete dromen in een paradijs voor dwazen. Zo kwam het dat Blavatsky, terwijl zij door de ongelovigen werd bestempeld als een spiritist, de spiritisten zelf als haar ergste vijanden had, die elke gelegenheid aangrepen om haar te lasteren.

Blavatsky van haar kant bestreed spiritistisch bijgeloof met de wapens van de rede. Ze ontkende niet de 'wonderen' waar de spiritisten zich over verbaasden, maar betwistte alleen hun interpretatie. Onder alle omstandigheden schreven de spiritisten deze verschijnselen toe aan de werking van de geesten van de doden, maar zij legde ze op een natuurlijke manier uit. Om te bewijzen dat een persoon die over de nodige vermogens beschikt, deze verschijnselen zelf kon voortbrengen zonder de hulp van geesten, bracht zij ze voort aangezien zij dit talent had. Om deze reden werd ze al snel als oplichtster bestempeld door mensen die van zulke dingen niets afwisten en niet begrepen waarom ze zo handelde. Onder deze onwetenden bevond zich de meerderheid van 's werelds verslaggevers.

Blavatsky beweerde niet alleen in het bezit te zijn van dergelijke vermogens – niet 'bovennatuurlijk', maar buitengewoon – maar ook in contact te staan met bepaalde mensen, haar leraren, de 'meesters' of 'adepten' in Tibet en Egypte, die dezelfde

vermogens en nog hogere spirituele krachten bezaten. Dit leek inderdaad het geval te zijn, aangezien veel mensen (inclusief de auteur) regelmatig 'occulte brieven' ontvingen van deze leraren, die hen voorlichtten over verschillende onderwerpen.

Dergelijke brieven leken vaak plotseling van de vierde dimensie van professor Zöllner over te gaan in de derde dimensie, dat wil zeggen, van de voor ons onzichtbare subjectieve wereld in de zichtbare objectieve wereld. Ze kwamen ongevraagd en vaak net op het moment dat er goed advies nodig was.

De ontdekking van deze feiten leidde echter tot nieuwe misverstanden. Terwijl degenen die er ver van af stonden meenden dat Blavatsky haar volgelingen met goochelarij bedroog, klampte een groot aantal toegewijden zich vast aan deze Tibetaanse adepten, of, zoals ze hen noemden, 'Mahatma's', met een bijgelovige vergoddelijking en beschouwde hen niet als mensen maar als goden.

Onder deze bijgelovige toegewijden bevonden zich enkele eminente leden van de Theosophical Society en het waren precies diegenen die, toen de storm boven H.P. Blavatsky uiteindelijk losbarstte, laf de vlucht namen, omdat deze storm de dwaze afgoden die ze voor zichzelf hadden gecreëerd, vernietigde.

Wat Blavatsky zelf van deze toestand vond, zal misschien duidelijk worden door het volgende fragment uit een van haar brieven aan de auteur:

Würzburg, 3 april 1886

Beste vriend!

Helaas is wat u schrijft over het onheil dat wordt aangericht met de zogenaamde 'Mahatma's' volkomen juist. Heb ik deze dwaasheden niet acht jaar aangezien? Heb ik me niet verzet tegen de overdreven fantasieën van N¹. en elke dag geprobeerd om hem zijn overdrijvingen te laten temperen? Werd hem niet verteld, zoals u weet, dat als hij onze leraren niet ziet voor wat ze werkelijk zijn en niet langer de verbeeldingskracht van mensen aanwakkert met zijn overdrijvingen, hij alle verantwoordelijkheid voor al het kwaad dat ons overkomt op zichzelf laadt? Werd hem toen al niet verteld dat er niet zulke 'Mahatma's' zijn die, naar hij gelooft, de berg Meru op hun vingertoppen vasthouden en naar believen fysiek door de lucht vliegen? Ik voorzag alles wat uit zijn overdrijvingen zou komen, ik heb er tevergeefs tegen gevochten, en wanhopig door mijn hulpeloosheid gaf ik uiteindelijk de strijd op.

Ik ben voor een specifiek doel naar Amerika gestuurd. Daar ontmoette ik N. bezig met spiritistisch onderzoek en net zo verliefd op de 'geesten' als later op de adepten. Ik kreeg de opdracht om hem te laten zien dat wat er gebeurt bij de 'mediums' door hun 'geesten', anderen ook kunnen doen. Het luiden van 'astrale klokken', het lezen van gedachten, het 'kloppen door geesten' en dergelijke kan door iedereen worden bereikt zonder de hulp van 'geesten', als hij door de organen van zijn astrale lichaam dat met zijn fysieke lichaam kan doen. Mijn hele familie weet dat ik sinds mijn vierde jaar dit vermogen heb. Ik kon meubels verplaatsen zonder er zichtbaar contact mee te maken en objecten in de lucht laten rondvliegen terwijl mijn astrale armen, die die dingen vasthielden, onzichtbaar bleven.

Ik vertelde N. dat ik de adepten heb ontmoet in India, in Egypte en Spanje, en dat het mensen zijn die daar nu nog steeds wonen, en dat daaraan niets veranderde door hen 'yogi's', 'rozenkruisers' of 'kabbalisten' te noemen. Deze adepten waren mannen die teruggetrokken en in stilte leefden en zich met niemand volledig verbonden, tenzij men (zoals ik) zeven en tien jaar proeftijd had ondergaan en gedurende die tijd

volledige toewijding had getoond en had bewezen te kunnen zwijgen, zelfs in het aangezicht van de naderende dood. Ik voldeed aan deze voorwaarden en ben - wat ik ben.

Alles wat ik heb mogen zeggen is dat achter de Himalaya, een kern van adepten leeft die tot verschillende nationaliteiten behoren en bekend zijn bij de Teshu [Tashi of Panchen] Lama. Ik ken een aantal van hen persoonlijk en zei dat ze verbazingwekkende dingen konden doen, maar dat ze het niet wagen om de nieuwsgierigheid van een dwaas te bevredigen. Toen N. en X. [onbekend] over deze dingen hoorden, raakten ze geobsedeerd.

Toen kwamen D. [waarschijnlijk Damodar] en andere fanatici die de adepten 'Mahatma's'² gingen te noemen. Toen we vrienden werden, veranderden de adepten beetje bij beetje in goden. Ze werden aangeroept en aanbeden en werden steeds fantastischer en bovennatuurlijker. Sommige hindoes dachten dat deze adepten hun oude rishi's waren, die nooit waren gestorven en meer dan 700.000 jaar oud waren, dat ze onzichtbaar in heilige bomen leefden en, wanneer ze zichtbaar waren, verschenen met lang groen haar en lichamen gemaakt van maneschijn.

Wat kon ik doen tussen deze waanzin aan de ene kant en de verliefdheid van N. aan de andere kant? Met afschuw en woede zag ik hen de verkeerde weg inslaan. Ze geloofden dat de 'Meesters' alwetend, alomtegenwoordig en almachtig moesten zijn. Als een hindoe of parsi een zoon of een baan verlangde, zouden de 'Mahatma's' hem moeten helpen die te krijgen, en als dat niet het geval was, voelde hij dat hem onrecht was aangedaan door de Theosophical Society. Wanneer er iets dwaas werd gedaan, zei men: 'Waarom zorgen de Mahatma's niet beter voor hem?'

Dat deze adepten mensen waren wier fortuin eindig zou kunnen zijn, drong niet tot de gedachten van hun bewonderaars door. De grondoorzaak van al deze onwetendheid ligt in de algemene onwetendheid van de menselijke natuur en in het falen van de moderne wetenschap en religie om mensen iets beters, hogers en nobelers te geven dan een streven naar geld en reputatie. Zet dat feit op de ene schaal, en de verwarring die het moderne spiritisme in veel geesten heeft veroorzaakt op de andere, en het raadsel is opgelost.

Je etc. H.P.B

Hierin zijn we het volledig eens met de opvattingen van Blavatsky. De wereld in het algemeen was niet volwassen genoeg om de theosofie die ze verkondigde te begrijpen. De ogen van onze geleerde wereld, gewend aan de duisternis van onwetendheid, konden het licht dat de leer van de adepten verspreidde niet verdragen; men was niet in staat de hoge vlucht van de Himalaya-adelaar te volgen. Niet in staat om de geest van wijsheid te vatten, zocht men nieuwsgierig naar de bron waaruit die wijsheid voortkwam om er vuil op te gooien.

Hier kan de auteur niet nalaten tussen haakjes toe te voegen dat hij, toen hij in 1884 naar Duitsland kwam, dezelfde dwaasheden en overdrijvingen aantrof onder de toenmalige leden van de Theosophical Society. De poging om ze terug te brengen naar het juiste niveau mislukte. Ze wilden óf in bovennatuurlijke wonderen óf in helemaal niets geloven; ze wilden ofwel alomtegenwoordige 'Mahatma's' of helemaal geen leraren. Toen ze zich realiseerden dat hun stoutste verwachtingen over de

persoonlijkheden van de adepten verkeerd waren, greep de zwerm 'zoekers naar wijsheid' het vaandel en verspreidde het als kaf in de wind. Men gooide het kind met het badwater weg en wilde met echte wijsheid niets meer te maken hebben, want het enige ideaal van wijsheid waarnaar men op zoek was, was de bevrediging van wetenschappelijke nieuwsgierigheid.

Laten we teruggaan naar Blavatsky. In 1875 richtte ze in New York, in samenwerking met kolonel H.S. Olcott en anderen, de Theosophical Society op, met als speciaal doel de studie van de literaire schatten van het Oosten en de geheime wetenschappen. Deze studie maakte al snel duidelijk dat de oude Indiërs kennis bezaten waarvan het moderne wereldbeeld de beginselen niet eens begrijpt. Dit feit werd benadrukt door de verschijning van twee boekdelen van Blavatsky getiteld *Isis ontsluit*. Dit boek bevat, net als *De Geheime Leer*, dat later verscheen, veel citaten uit werken die Blavatsky nooit heeft gezien, maar deze citaten zijn allemaal correct - zelfs de paginanummers die worden vermeld - wat Blavatsky's bewering geloofwaardig maakt dat ze deze citaten in het astrale licht zag.

Bovendien bewees de inhoud van dit boek dat ze was ingewijd in de hogere mysteriën van de vrijmetselarij, hoewel, zoals bekend, deze graden niet op de gebruikelijke manier toegankelijk zijn voor het vrouwelijk geslacht.

Haar onthullingen deden heel Amerika versteld staan, en wat er werd gezegd over de 'occulte verschijnselen' die door haar vermogen teweeg werden gebracht, leidde al snel tot de meest bizarre geruchten. Toen begon de vervolging van theosofen door het deel van de pers dat zich wellustig elke roddel toe-eigent om zijn lezers iets sensationeels te bezorgen, ongeacht het onrecht dat de zaak van de waarheid wordt aangedaan. Net zoals de grote honden over de oceanen heen blaften, zo gaapten de kleine straathonden langs de kant. Alleen Blavatsky zelf deed er niet aan mee. Er was niets zo onwaar en dwaas of het werd gedrukt door verslaggevers en verslonden door trouwe lezers. De meest respectabele van dergelijke kranten, zoals de New York Sun, trok later de beschuldigingen die ze hadden ingebracht in; andere kranten, ook Duitse, wordt aangeraden hetzelfde te doen.

Maar wat doet iemands reputatie er tenslotte toe? In dit geval ligt het belang ervan alleen in het feit dat dergelijke lasteraars degenen die hen geloven ervan kunnen weerhouden om de doctrines die de persoon in kwestie heeft verkondigd te onderzoeken en er hun voordeel mee te doen. Deze consequentie bevestigt Blavatsky's leer dat elke handeling en elk verzuim terug te voeren is op degene die ze begaat.

Een oud spreekwoord zegt: 'Waar God een kerk bouwt, bouwt de duivel er een kapel naast'. Hoe meer je iets kunt gebruiken, hoe meer je het kunt misbruiken. De verspreiding van het christendom, de religie van mensenliefde, had in zijn kielzog de wreedheden van de kruisvaarders, ketterprocessen, brandstapels en de inquisitie. De glimpen van het westerse publiek van bepaalde oosterse leringen leidden op sommige plaatsen tot een hernieuwde verslaving aan verboden kennis. Sommigen waren zelfs van mening dat er scholen moesten worden opgericht om les te geven in de bereiding van liefdesdrankjes, het maken van goud, hekserij en magie.

Menigeen verklaarde zich bedrogen toen hij zag dat zijn wilde verwachtingen bedrogen waren. Maar het is niet de schuld van de waarheid dat ze verkeerd begrepen wordt, noch de schuld van de vrijheid dat ze misbruikt wordt. Om al het kwaad te voorkomen dat mogelijk voortvloeit uit de verspreiding van verlichting, is er geen ander middel dan spirituele slavernij, de stilte van het kerkhof, wat het ideaal van domheid is.

Het licht dat door Blavatsky werd verspreid, schiep leven en wierp diepe schaduwen op degenen die zich vol verwaandheid en egoïsme in haar sfeer waagden. Toch was Blavatsky niet gekomen om dwazen vrede te brengen, maar eerder het zwaard van kennis, dat dwaasheid dreigt te vernietigen.

Aangezien de belangrijkste opdracht van de Theosophical Society was om meer te weten te komen over de geheime wetenschappen van het Oosten, werd besloten het hoofdkwartier van de TS naar India te verplaatsen. De verhuizing vond plaats in december 1878. Blavatsky vestigde zich eerst in Bombay en vervolgens in Adyar, in de buurt van Madras.

In India werd ze met vreugde ontvangen, en raja's en maharadja's dongen naar haar gunst. De inboorlingen beschouwden de leden van de TS als hun bevrijders, als de herstellende van hun religie en nationale autonomie die verloren waren gegaan door het kastensysteem. Kolonel Olcott werd het nooit moe de wereld de waarden van het oude Aryavarta [de woonplaats van de arya's, of nobelen] toe te bazuinen boven die van de moderne beschaving. De Indiërs, die zo lang door Europeanen waren onderdrukt en eraan gewend waren naar hen op te kijken als halfgoden en objecten van angst, zagen nu dat Europeanen hen met lof overstelpten en om hun gunsten vroegen. Als gevolg hiervan dachten veel Indiërs al snel dat ze net zo goed waren als elke Europeaan - zelfs veel beter.

Blavatsky's leringen - of wat men dacht dat het haar leringen waren - verspreidden zich snel in India; duizenden volgden de banier van kolonel Olcott. Deze omstandigheden leidden tot een zure periode voor de christelijke missionarissen, die het terrein van hun activiteit als 'bekeerlingen van heidenen' nu steeds kleiner zagen worden, zodat het wegwerken van Blavatsky voor hen een brandende existentiële vraag werd. Inderdaad begonnen de 'heidenen' van de christelijke kerk terug te keren naar het brahmanisme. Hoe meer de mensen de ware geest van het christendom leerden kennen, hoe meer ze geloofden dat die in de boeddhistische gemeenschap of in de advaita-filosofie te vinden was, in plaats van in het christelijk sektarisme.

De belangrijkste zorg van de missionarissen was om Blavatsky's reputatie te

ondermijnen, of haar in ieder geval impopulair te maken, want haar leer kon niet worden aangevallen zonder haar persoonlijk kapot te maken, aangezien deze leer de basis vormt van elke religie en dus ook van het christendom.

Om Blavatsky persoonlijk schade toe te brengen, kregen de missionarissen een gunstige gelegenheid door hun connectie met een huishoudster van het theosofische hoofdkwartier, die later werd ontslagen en met wie Blavatsky vertrouwelijk was omgegaan. HPB had achteloos een aantal brieven aan deze persoon geschreven, waarin ze de spot dreef met het fanatisme van sommige van haar aanbidders, waarbij ze de één een 'dwaas' en de ander een 'dromer' noemde.

Hoewel de kenmerken die ze gaf absoluut correct waren voor de gevallen in kwestie, werd aangenomen dat de theosofen wier ijdelheid was beledigd, zich na de publicatie van deze brieven zouden terugtrekken van H.P. Blavatsky. De missionarissen brachten daarom deze brieven tevoorschijn en publiceerden ze met vele wijzigingen en toevoegingen.

Deze goed voorbereide publicatie maakte de wereldpers woedend. Er werd over 'openbaringen' gekletst. Misschien is er sinds de tijd dat theologen ruzie maakten over de vraag of Adam al dan niet een navel had, nooit zoveel inkt en papier verspild aan zo'n onbeduidend onderwerp als toen. Men dacht dat de zelfkennis van de waarheid afhankelijk was van het geloof in de geloofwaardigheid van Blavatsky's persoonlijkheid.

De intrige van de missionarissen werkte in het voordeel van het verspreiden van de reputatie van de theosofen over de hele wereld en het binnenhalen van nieuwe leden in de Theosophical Society. Desalniettemin werden sommigen die minder scherpzinnig maar des te enthousiaster waren en wier hele theosofie bestond uit een blind geloof in Blavatsky's persoonlijkheid (en een dorst naar de bevrediging van nieuwsgierigheid) misleid en door hen werd de waarheid ontkend voordat de haan had gekraaid om de dageraad van de dag van de kennis aan te kondigen.

Wat Blavatsky onderwees was zoiets als dit: 'De wereld is verstrikt in een droomleven of een schijnleven; het echte leven begint pas als de mens zichzelf echt herkent. Denk niet dat ware kennis is wat je denkt te weten, omdat iemand anders heeft gezegd dat het zus-en-zo is, of omdat het zus-en-zo lijkt. Louter een mening, hypothese of theorie is geenszins uw eigen kennis. Zoek de waarheid niet in de veelheid van meningen, maar in de waarheid zelf, die is eenvoudig. Luister naar het woord van de waarheid dat in je spreekt en naar de stem van de stilte die pas te horen is als de storm van hartstochten is gaan liggen. Meningen zijn vluchtig en veranderlijk, maar de waarheid die in iemands hoger zelfbewustzijn wordt onthuld, is eeuwig. Streef naar zuiverheid en eenheid zodat de geest van waarheid zich in jou kan manifesteren. Geloof deze leer, niet omdat ik het verkondig, maar omdat je de waarheid ervan in je hart kent.'

In plaats van dit advies op te volgen, maakten mensen ruzie over de vraag of de occulte brieven die zij en anderen van de adepten hadden ontvangen echt waren of niet en of de Mahatma's echt bestonden; anders zou men de leringen niet kunnen geloven.

'Bekommer u niet om de schijn, maar zoek het ware zijn', benadrukte Blavatsky. 'Alles

wat vergankelijk is, is slechts een gelijkenis; verschijnselen bewijzen niets anders dan dat ze verschijnen. Immers, als iemand de zon zou doen schudden om te bewijzen dat een leugen waar is, zou dat niets anders bewijzen dan dat de persoon de zon kan doen schudden, maar niet dat de leugen de waarheid is'.

In plaats van dit te begrijpen, maakten mensen ruzie over de vraag of bepaalde occulte verschijnselen die door Blavatsky werden veroorzaakt echt waren of goochelarij, en ze wilden het geloof in de wijsheidsleringen die zij verkondigde hiervan afhankelijk maken. Het hoofdkwartier van de Theosophical Society werd het toneel van een dwazenkomedie, waarin de missionarissen de plaats van de clowns innamen. De hele wereld was opgetogen over de 'openbaringen' in Adyar, hoewel alleen de ingewijden leken te weten waar ze over gingen.

Richard Hodgson

Een lid van een 'wetenschappelijke club' die zich toelegt op het lezen van gedachten en het bestuderen van spookverhalen (de 'Society for Psychical Research' in Londen) kwam naar India om de rol van 'expert' te spelen bij het geven van zijn oordeel over de bron van Blavatsky's wijsheid, en of de brieven die zij en anderen van de adepten ontvingen werkelijk door die adepten waren geschreven of door Blavatsky zelf.

Aangezien de adepten niet voor hem verschenen om hun auteurschap aan hem te bewijzen, en aangezien hij de diepte van Blavatsky's gedachten niet met een maatstaf kon meten, vond hij geen andere manier om zijn reputatie als 'expert' niet te schaden dan de hele zaak fraude te noemen. Hij schreef een boek over hoe hij zich voorstelde dat dit en dat met goochelarij had kunnen worden gedaan, maar zonder verder bewijs dan dat het op die manier was gedaan.

Opnieuw ingaan op de details van deze komedie zou tijdverspilling zijn. Het volstaat te zeggen dat Blavatsky met het oog op dit rapport unaniem door deze vereniging werd uitgeroepen tot 'de grootste oplichter van de eeuw' - een verklaring die in alle richtingen werd rondgebazuind als een ipse dixit van de wetenschap en waar de gelovigen op aasden. Tegenwoordig zijn echter ook de meningen van de meeste leden van die vereniging veranderd.

Destijds was de indruk die al deze vermoedens op Blavatsky maakten niet bijzonder prettig. Ze was toen ziek en na raadpleging van vooraanstaande medische autoriteiten werd vastgesteld dat ze geen vierentwintig uur meer te leven had. Omdat bekend was dat zij haar lichaam na haar overlijden wilde laten cremen, werd daarvoor officiële toestemming verkregen. Maar de volgende nacht herstelde haar gezondheid zich op wonderbaarlijke wijze en in plaats van verbrand te worden, besloot ze van lucht te veranderen door naar Europa te reizen.

Een paar dagen later vertrok ze naar Napels, vergezeld van de auteur van deze regels en een metgezel. Ze woonde twee maanden in Torre del Greco aan de voet van de Vesuvius, ging toen naar Würzburg, later naar Oostende en tenslotte naar Londen, waar ze haar tijdschrift *Lucifer* oprichtte en haar grote werk *De Geheime Leer* voltooide. Ze had een groot deel van het manuscript van dit werk uit onzichtbare handen en op 'onverklaarbare' wijze op de bovengenoemde plaatsen

ontvangen, ook aan boord van de stoomboot tijdens onze oversteek van Madras naar Napels (hoewel de wereld tot nu toe nog nooit hiervan heeft gehoord).

Haar activiteit in Londen gaf aanleiding tot een nieuwe heropleving van theosofische groepen in Engeland en in heel Europa. Naarmate de leringen werden begrepen, namen de vooroordelen af. Hoewel tijdens haar leven de boekverkopers van Londen weigerden de verkoop van haar geschriften op zich te nemen uit angst om aanstoot te geven, maken ze tegenwoordig ruzie over de publicatie ervan.

Op 8 mei 1891 stierf H.P. Blavatsky, omringd door haar vrienden en discipelen, op het Europese hoofdkwartier van de Theosophical Society in Londen, zonder enige bijzonder opvallende voorafgaande slechte gezondheid.

Het is mogelijk dat de grote geest die lange tijd zo actief was door haar persoonlijkheid en met zo'n groot succes werkte voor de spirituele evolutie van de mensheid, vroeg of laat weer zal verschijnen in een ander menselijk omhulsel als een nieuwe heraut van eeuwige waarheid.

Vertaling Marianne Plokker

Voetnoten

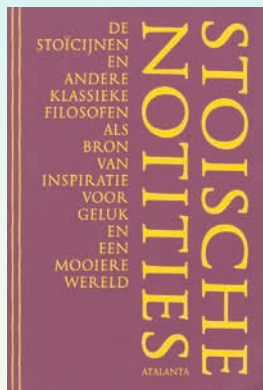
1. In de originele brief noemt ze kolonel Olcott. Hartmann verving zijn naam door 'N'. om Olcott niet te beledigen. Verderop in dezelfde brief prijst HPB Olcott voor al het goede dat hij heeft gedaan. (Noot van de vertaler.)
2. Mahatmas, van maha, 'groot', en atma, 'geest'. Dit betekent zoiets als een grote geest, een hoog genie, en komt overeen met de Duitse uitdrukking Euer Hochwohlgeboren ["Uwe Hoogheid"]. (Notitie van Hartmann.)
3. Robert Hütwohl woont en doet onderzoek in Santa Fe, New Mexico. Momenteel vertaalt hij artikelen van Franz Hartmann uit verschillende tijdschriften in het Engels. In 2001 publiceerde Robert *Bibliografie van Franz Hartmann, MD met een Addenda: Zijn verblijf in Georgetown, Colorado*. Hij heeft ook gewerkt aan onderzoek naar Atlantis en diverse studies over Gautama Boeddha's belangrijke tekst, de *Kalacakra-tantra* of *Wheel of Time tantra* het commentaar daarop, de *Vimalaprabha*.

Theosofische boekhandel Adyar

Tolstraat 154 - 1074 VM Amsterdam - Telefoon: 020 676 56 72

E-mail: books@theosofie.nl - Website: www.theosofie.nl

Open: woensdag t/m zaterdag van 13:00 - 17:00 uur

Rymke Wiersma

Stoïscie notities

Uitgeverij Atalanta, Utrecht. 2011 - 209 pagina's
Softcover, ISBN: 9789073034440 - Prijs € 17,50

Bij Stoïcisme wordt meestal eerder gedacht aan het verdragen van de wereld dan aan het veranderen ervan. Toch is een stoïcijnse levenshouding bij uitstek een actieve houding, met als doel 'goed' te leven. De stoïcijnen waren hun tijd ver vooruit met hun ideeën over gelijkheid tussen mensen, kosmopolitisme en de ontkenning van het bestaan van belangentegenstellingen. Deze en andere ideeën uit de stoïcijnse ethiek zijn zowel uitdagend als ondersteunend, ook bij het verbeteren van de wereld, dat wil zeggen de onderlinge verhoudingen tussen mensen. We kunnen dus op minstens twee manieren inspiratie putten uit de Oude Stoa: door te leren 'stoïcijns' met tegenslag om te gaan, en door kennis te nemen van de stoïcijnse invulling van het goede leven.

Michiel Leezenberg

Islamitische Filosofie - Een geschiedenis

Uitgeverij Bulaaq, Oostpoort. 4e druk 2020 - 399 pagina's
Paperback, ISBN: 9789054601883 - Prijs € 24,95

De islamitische wijsbegeerte heeft zijn wortels in het antiek-Griekse denken, maar zet deze traditie op een geheel eigen wijze voort. Daardoor behandelt ze een voor ons relatief vertrouwde thematiek, maar slaat ze daarbinnen verrassende, nieuwe paden in. Dit helder geschreven overzicht presenteert de uitgangspunten en doctrines van de grote moslimdenkers van het Midden-Oosten, Noord-Afrika, islamistisch Spanje en het Perzische cultuurgebied. Deze denkers, onder wie Avicenna (Ibn Siena), Averroës (Ibn Roesjd), Ibn Chaldoen en Ibn al-Arabi, hebben denkbeelden ontwikkeld die tot op de dag van vandaag hun invloed doen gelden.

Vademecum van de islam - De islam in 400 begrippen

Redactie: Peter Derie, Remi Hauman en Wim van Rooij
Uitgeverij DAMON, Budel. 2e druk 2016 - 189 pagina's
Softcover, ISBN 9789460362200 - Prijs € 18,90

Dit vademecum behandelt vierhonderd essentiële begrippen uit de islam, samengesteld door een team van islamologen uit België en Nederland. Alle lemmata zijn inzichtelijk opgedeeld in zes relevante hoofdstukken: basisbegrippen, religieuze terminologie, recht, koran, sjiisme en fundamentalisme. Alle woorden worden in een dubbele transcriptie behandeld, die zowel de juiste uitspraak als de vertaling weergeeft. Dit is een onmisbaar boek voor journalisten, studenten, beleidsmedewerkers en iedereen met een algemene interesse in een onderwerp dat steeds meer de actualiteit beheerst.

Overpeinzing

Peter le Poole

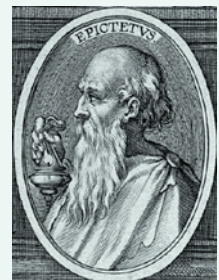

De ontkerkelijking zet voort in Nederland, maar daar lijkt ook veel voor in de plaats te komen. Het is opvallend hoeveel cursussen en workshops filosofie er tegenwoordig worden aangeboden, en hoeveel mensen daaraan meedoen. De leden van de TVN konden tijdens de coronatijd hun hart ophalen aan de boeiende onlinecursus *Filosofie voor Theosofen* van Rico Sneller.

Filosofie was in de oudheid ook een manier van leven. Twee van mijn favoriete filosofen zijn Epictetus en de Romeinse keizer Marcus Aurelius. Beiden Stoïcijnen, die matiging in het leven en acceptatie van het lot aanprezen als de beste weg om gelukkig te worden. 'Omarm je lot'. Ofwel, wees blij met iedere tegenslag in je leven. Een prachtige uitspraak eigenlijk. Onze eerste reactie bij een tegenslag, of het nou iets banaals is of iets ernstigers, is er altijd één van teleurstelling of spijt: waarom overkomt dit me nu, en had ik dit niet kunnen voorkomen. Maar als je jezelf dwingt om een tegenslag te accepteren en de positieve kant ervan te ontdekken, en vervolgens je verdere handelen daarop baseert, wordt het een heel ander verhaal. Dan zie je nieuwe kansen en mogelijkheden die er daarvoor niet waren.

Nu beschouwen de Stoïcijnen het lot als iets waarop de mens geen invloed kon uitoefenen, en lijken hun adviezen simpelweg: je kunt je beter aanpassen aan wat je toch niet kunt veranderen. Maar het 'Omarm je lot' is ook goed hanteerbaar tegen de achtergrond van de karmagedachte. Ik las enkele jaren geleden het boekje *Radical Forgiveness* van de inmiddels overleden Amerikaan Colin Tipping. Hij zegt onder meer dat je je partner in je leven eigenlijk nooit iets kwalijk moet nemen, omdat die, onbewust, er alleen op uit is om jou te helpen in je spirituele groei. Je partner geeft jou iedere keer weer de gelegenheid te groeien of stil te blijven staan, en reageert op wat jij zegt en doet. Houdt je in feite voortdurend een spiegel voor. Natuurlijk heeft ook hij of zij eigen uitdagingen waar jij weer een rol bij speelt, maar ook het omgaan daarmee is weer deel van jouw uitdaging. Karma in een notendop. Het weggaan bij een partner, omdat het je teveel wordt, lost dan natuurlijk het probleem niet op. Omarm hem of haar juist, en bedank voor alles wat hij of zij je brengt, raadt Tipping ons aan.

En dit geldt niet alleen voor de relaties met je partner, maar ook voor die met familieleden, vrienden, en collega's op je werk. Waarom kunnen zij op jou als lastig of onmogelijk overkomen? Daar moeten we over nadenken. Het is niet makkelijk, want je komt altijd snel je ego tegen, en je ontdekt ook dat je gelijk niet altijd zo groot was als je dacht. Maar dat geeft uiteindelijk rust en vertrouwen, twee belangrijke componenten van geluk. En daarmee kom je weer terug bij het simpele 'Omarm je lot' van Epictetus en Marcus Aurelius. Naar een leven met minder zorgen en pijn, en meer geluk.

Adressen Theosofische Vereniging

Secretariaten van loges (l) en centra (c), (b) = met bibliotheek

- Amersfoort (l,b):** Bijeenkomsten: Burgemeester Penstraat 28, 3741 AH Baarn
Marian van der Pijl, M.Rossaartpad 8, 3813 CV Amersfoort
E-mail: amersfoort@theosofie.nl - 033 480 56 53
- Amsterdam (l,b):** Bijeenkomsten: bovenzaal Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
Contact: Mw. M. Polman - E-mail: logeamsterdamtvn@xs4all.nl
Website: amsterdam.theosofie.nl
- Apeldoorn (c):** Mw. M.W. Meek-Mennega, Burg. Tutein Noltheniuslaan 3
7316 BD Apeldoorn - E-mail: apeldoorn@theosofie.nl
055 522 19 83 - Website: apeldoorn.theosofie.nl
- Arnhem (l):** Bijeenkomsten: Boeksalon boven Boekhandel Hijman Ongerijmd,
Grote Oord 15, 6811 GA Arnhem
Zij-ingang avonden: Varkensstraat 24, 6811 GA Arnhem
Contact: Barend van den Brink - bgab@xs4all.nl - 0614431112
Website: www.theosofiearnhem.nl
- Assen (c):** Mw. B. Kicken-Bouman, Achterweg 23, 7874 TM Odoornerven
E-mail: assen@theosofie.nl - 0591 78 53 32 of 06 28 47 91 27
Website: www.theosofie-assen.blogspot.nl
- Den Haag (l):** Bijeenkomsten: zaal naast de Vrij Katholieke kerk Sint Albaan
Rietzangerlaan 2A, 2566 SV Den Haag
Contact: Jan Willem Renssen - E-mail: tvdenhaag@gmail.com
Website: www.theosofiedenhaag.nl
- Groningen (l,b):** Marjan Snakenborg, Grote Kampen 7, 9481 JB Vries,
E-mail: theosofie_prov.groningen@outlook.com - 059 22 03 330
Contact: Georges van den Boorn
E-mail: esoterie.kennemerland@gmail.com - 06 12 09 45 35
- Leeuwarden (c,b):** Mw. J.H.E. de Grijns-Mulder tel 0561 61 4067
- Naarden (l,b):** Ingmar de Boer - E-mail: naarden@theosofie.nl - 035 694 01 80
Website: naarden.theosofie.nl
- Nijmegen (c):** Bijeenkomsten: De Vuurvlieg, Tweede Oude Heselaan 179A - Nijmegen
Contact: Annette Leenders-Siebers - E-mail: nijmegen@theosofie.nl
06 58 95 90 23 - Website: www.theosofienijmegen.wordpress.com
- Roermond (c)** Contact: Joan Slagers - E-mail: theosofieroermond21@gmail.com
06 23 84 12 88 - Website: theosofieroermond.nl
- Rotterdam (l):** Bijeenkomsten: Proveniersstraat 30B, 3033 CJ Rotterdam
Contact: Piet Peters - E-mail: info@theosofierotterdam.nl - 078 613 00 03
- Tilburg (c):** Miranda Göertz, psycholoog_arnhem@icloud.com tel. 0613157272
- Utrecht (l,b):** Bijeenkomsten: Kruisstraat 307, 3581 GK Utrecht
Contact: Marijke Ahsman - E-mail: secretarislogeutrecht@gmail.com
06 36 36 48 73 - Website: utrecht.theosofie.nl
- Zeeland (c,b):** Saskia Campert, Vrijheidslaan 10, 4484 RE Kortgene
E-mail: zeeland@theosofie.nl - 0113 85 42 43
Website: zeeland.theosofie.nl
Facebook pagina: Theosofie Centrum Zeeland
- Zwolle (l,b):** Bijeenkomsten: Gebouw van de VKK te Zwolle, van 19.30 tot 21.30 uur
Bijeenkomsten: Enkstraat 44 - 8012 TX Zwolle
Contact: Mw. C. Kerssen - E-mail: c.kerssen@online.nl - 06 41 46 97 67
- Adressen België:** Website: <https://ts-belgium.be>
- Antwerpen** Bijeenkomsten: Milisstraat 22, B-2018 Antwerpen
E-mail: loge.antwerpen@ts-belgium.be - Telefoon 0032 476 87 99 68
- Loge Antwerpen (l,b): E-mail: loge.antwerpen@ts-belgium.be - Telefoon 0032 476 87 99 68
- Witte Lotus (l,b): Website: www.logewittelotus.be
E-mail: loge.witte.lotus@ts-belgium.be
Telefoon 0032 486 63 19 97 & 0032 476 87 99 68
- Open Paradigma (l,b): Website: www.openparadigma.org - Telefoon 0032 474 32 53 38
E-mail: open.paradigma@gmail.com & loge.open.paradigma@ts-belgium.be
- Brussel (l,b):** Bijeenkomsten: Geuzenplein 8, B-1000 Brussel
E-mail: info@ts-belgium.be - 0032 486 63 19 97 & 0032 476 87 99 68
- Gent** Bijeenkomsten:
- Tak Vrede (l): Kolliekasteel, Groenestaakstraat 66-68, B-9030 Mariakerke
E-mail: tak.vrede@ts-belgium.be - Telefoon 0032 476 87 99 68

Secretariaat, Uitgeverij en Theosofische boekhandel Adyar, Bibliotheek

Tolstraat 154
1074 VM Amsterdam
Telefoon 020 676 56 72
E-mail: info@theosofie.nl
Website: www.theosofie.nl
Facebook:
Theosofische Vereniging in Nederland
Open:
woensdag t/m zaterdag
van 13:00 - 17:00 uur

Hoofdbestuur

Wim Leys (voorzitter)
06 3374 0008
Ingmar de Boer (vicevoorzitter)
Carrie Verhoeven (secretaris)
Frans Meijer (penningmeester)
Richard van den Boomen (lid)

Lidmaatschap

Contributie € 74,-
(incl. Theosofia)
gezinsleden € 37,-
(zonder Theosofia)

Aanmeldingsformulieren zijn bij het secretariaat verkrijgbaar of via de website.

Betalingen

t.n.v. Theosofische Vereniging in Nederland, Amsterdam
ING - IBAN:
NL31 INGB 0000 1919 10
BIC: INGBNL2A

Internationaal Theosofisch Centrum

Valkeveenselaan 19
1411 GT Naarden
035 694 5121
E-mail:
info@itc-naarden.org
Website:
www.itc-naarden.org

België

Geuzenplein 8
B-1000 Brussel
Sabine Van Osta (voorzitter)
0032 486 63 19 97
E-mail: president@ts-belgium.be

The Theosophical Society (Adyar)

The Theosophical Society (TS) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. De TS heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India, en is actief in zestig landen; de Theosofische Vereniging in Nederland is de Nederlandse afdeling van de TS. Om verwarring met andere theosofische groepen te voorkomen wordt in *Theosofia* achter de officiële naam 'The Theosophical Society' tussen haakjes '(Adyar)' vermeld.

The Theosophical Society (Adyar) bestaat uit studenten die bij iedere religie aangesloten kunnen zijn, of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging onderschrijven (zie achterkant omslag), dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging, dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen.

Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar waarheid. Zij zijn van mening dat waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen.

Zij zien waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma dat wordt opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aannames. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen. Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de goddelijke wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan om religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om goddelijke wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals waarheid het doel is, is vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden.

Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde.

Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de wetenschap van de geest terug, door de mens te leren de geest te zien als zijn werkelijk zelf, en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan.

Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen, zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de TS bestuderen deze waarheden, en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken, is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

De missie van de Theosophical Society (Adyar) is:

Het dienen van de mensheid door het ontwikkelen en verwerkelijken van een zich steeds verdiepend inzicht in de eenheid van alle leven, de tijdloze wijsheid en spirituele zelf-transformatie.

De doeleinden:

Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur.

Het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap.

Het onderzoeken van onverklaarde natuurwetten en van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn.

Wilt u deze THEOSOFIA digitaal bekijken?

Scan de QR code hiernaast of ga naar:

www.theosofie.nl/tijdschrift-t/editie-2023/juni-2023

